

Bijeenkomst van 19 November 1930 te Utrecht.

Voorzitter: Zijne Excellentie, Luitenant Generaal b.d. C. A. PRINS.

De VOORZITTER.

M. H.! Het is mij een bijzonder voorrecht hier voor het eerst als Uw nieuwen voorzitter een vergadering te kunnen openen en U daarbij welkom te mogen heeten. In het bijzonder geldt dat welkom Zijne Excellentie den Luitenant Generaal b.d. W. C. Baron ROËLL VAN HAZERSWOUDE, die, naar hij mij juist mededeelde, reeds 48 jaren lid van onze vereeniging is. Voorts is het mij aangenaam den Generaal-Majoor F. J. QUANJER, Commandant der IVe Divisie en andere Amersfoortsche Heeren hier te mogen begroeten. Hunne aanwezigheid wordt op den hoogsten prijs gesteld.

Het kwam het Bestuur wenschelijk voor een voordracht over een onderwerp als dit, hetwelk ons hedenavond zal bezighouden, te Utrecht te doen houden, gezien het groote aantal Genie-officieren, dat alhier in garnizoen is. De groote opkomst toont aan, dat het Bestuur in dezen juist gezien heeft.

Voorts deel ik U mede, dat de voordracht van den Eerste Luitenant CALMEYER over: „De oorlogsorganisatie der infanterie in de toekomst” is komen te vervallen omdat deze spreker zich niet meer beschikbaar kon stellen. In verband met de onmogelijkheid om plotseling een ander spreker voor dit onderwerp te vinden, zal thans in Maart of April de Luitenant-Kolonel S. G. NAUTA PIETER zijn voordracht houden over: „Het gebruik der artillerie bij aanval en verdediging in den bewegingsoorlog, meer in het bijzonder met het Nederlandsch materieel.”

Aangezien er verder geen huishoudelijke mededeelingen zijn, kan ik het woord geven aan den Majoor der Genie P. W. SCHARROO, voor het houden zijner voordracht over:

**GEBRUIK, ORGANISATIE EN OPLEIDING VAN DE
TECHNISCHE TROEPEN.**

- 3°. de organisatie en de sterkte van deze troepen, en
4°. de opleiding.

Bij de beschouwingen over deze veelomvattende vraagpunten, waarvan ik den grooten omvang bij het voorbereiden van deze voordracht zeer sterk gevoelde, zal ik mij, om den beschikbaren spreektijd niet te overschrijden, uiteraard moeten bepalen tot de hoofdlijnen en ook technische details achterwege moeten laten, terwijl voorts de bespreking beperkt zal blijven tot de pioniers, de pontonniers, de spoorwegtroepen, de verbindingstroepen en de verlichtingstroepen. Mocht daarbij wellicht aan de pioniers eenige meerdere aandacht worden geschonken dan aan de andere technische troepen, dan geschiedt dit, omdat het hedenavond te behandelen vraagstuk reeds zoo grondig werd besproken, voor wat betreft de verbindingstroepen, in de vergaderingen van 22 Januari 1922 en 18 December 1925 door den luitenant-kolonel Jhr. ALTENG VON GEUSAU en den kapitein BISCHOFF, en voor de verlichtingstroepen in de vergadering van 19 Maart 1926 door den majoor VAN DOODEN.

M. H., Wat betreft het

Gebruik van de technische troepen in den laatsten oorlog,

valt het op, dat het betrekkelijk geruimen tijd heeft geduurd en dat zeer harde lessen noodig waren, voordat de groote beteekenis van de techniek algemeen werd erkend en voor het uitvoeren van technische werkzaamheden het beginsel werd aanvaard, dat ik als een der hoofdpunten van mijn betoog naar voren wil brengen, n.l. *dat elk wapen zelf de technische werkzaamheden moet uitvoeren, welke noodig zijn voor het volbrengen van zijn gevechtstaak, terwijl voor de technische troepen de opdrachten bestemd blijven, welke een bijzondere technische vaardigheid en een afzonderlijke technische opleiding vereischen.*

Vóór den laatsten oorlog werd de groote beteekenis van de techniek als hulpmiddel van de tactiek niet in haar volle waarde ingezien. Zelfs de ervaringen van den Russisch—

de technische troepen niet overal doelmatig werden gebruikt en dat zij, als gevolg van de onvoldoende technische bekwaamheden van de niet-technische troepen, veelal voor een taak werden gesteld, welke niet de hunne was. In verhouding tot hun betrekkelijk geringe getalsterkte werden van hen veel te zware diensten gevraagd, zoodat reeds in den bewegingsoorlog een zeer groot tekort ontstond aan technische troepen, die dan ook niet in staat waren om alle gegeven opdrachten te vervullen ¹⁾.

Zoo moesten door de vernieling van bruggen en andere rivierovergangen door de tegenpartij, bij den snellen opmarsch van de Duitse legers, vele werkzaamheden worden verricht aan de gemeenschappen en tal van nieuwe bruggen worden gebouwd, terwijl deze lichte bruggen zoo spoedig mogelijk weder door zwaardere moesten worden vervangen. Van Duitse zijde werd daarbij de fout gemaakt, dat deze arbeid van de pioniers dikwijls niet voldoende beschermd werd, zoodat zij in vele gevallen voor de eigen beveiliging moesten zorg dragen. Zelfs was het geen uitzondering, dat de strijd om het bezit van verschillende rivierovergangen aan de pioniers werd overgelaten!

Het is dan ook wel opmerkelijk, dat op sommige plaatsen de pioniers werden gebruikt als voorposten, en zelfs tot dekking van de artillerie ²⁾, terwijl aan den anderen kant voortdurend geklaagd werd over een tekort aan technische troepen voor het herstellen of aanleggen van gemeenschappen, voor het opruimen van hindernissen, wegversperringen, enz. Tijdens den slag aan de Marne konden, zoowel aan Duitse als aan Fransche zijde, tal van bruggen niet worden vernield, of hersteld, hetgeen van grooten invloed werd op de tactische handelingen.

Aan beide zijden *bleek dan ook reeds in den bewegingsoorlog de sterkte van de technische troepen veel te gering te zijn*; te meer daar de technische hulp van de andere

¹⁾ Zie HERTZER. „Die Pioniere im Weltkriege“. (Technik und Wehrmacht, 1919, Heft 9—12).

²⁾ Zie b.v. LEHMANN. „Bayerische Pioniere im Weltkriege“.

Daarbij kwam dan nog het aanleggen van electrische verbindingen, van spoorwegen en van smalspoorbanen, en niet het minst het maken van nieuwe en het verbeteren van bestaande wegen, dikwijls onder zeer moeilijke omstandigheden. Niet alleen de aanleg van dit wegennet, maar vooral ook het onderhoud daarvan, gaf door het zware en uitgebreide verkeer, aanleiding tot groote moeilijkheden.

En ten slotte werd de hulp van de technische troepen noodig bij aanvallen uit de stellingen, bij den mijnoorlog, bij het oplossen van de talrijke bezwaren, welke bij de legering en de verpleging van de troepen werden onderzonden, zooals drinkwatervoorziening, badinrichtingen, ontluizingsinstallaties, verlichting, enz., enz.

Gevolg van deze ruime en veelzijdige toepassing van de techniek is geweest, dat in den loop van den oorlog:

1°. *de technische opleiding van de verschillende wapens moest worden uitgebreid*, waardoor het mogelijk werd de vele, zeer omvangrijke technische werkzaamheden meer te verdeelen;

2°. *de sterkte van de technische troepen belangrijk werd vergroot*, en

3°. *de opleiding van de technische troepen werd vereenvoudigd en bekort door een streng doorgevoerde specialisatie.*

Wat betreft het eerste punt,

De technische opleiding van de verschillende wapens en de verdeling van de technische werkzaamheden,

werd geleidelijk het door de practijk als juist aangegeven beginsel gevolgd, dat *elk wapen, als onderdeel van zijn gevechtstaak, zooveel mogelijk zelf den technischen arbeid moet verrichten, welke noodig is voor het vervullen van de eigen gevechtstaak.* „Engineering work in the field has to be carried out by all arms”, schrijft b.v. de Engelsche generaal THULLIER ¹⁾, terwijl in „Taktik” ROHRBECK op-

¹⁾ THULLIER. „Organization and employment of engineers in war.” (Royal Engineers Journal. 1920 en 1921).

grootte eenheden; het maken van los-en laadplaatsen, landingssteigers, enz.; werkzaamheden in verband met het stellen en onderhouden van onderwaterzettingen; technische werkzaamheden in het belang van de verpleging van de troepen, zooals drinkwatervoorziening, badinrichtingen, e.d. en het verwijderen van water uit de loopgraven; en voorts het beheeren van de materialen- en gereedschappen-depôts.

Van al deze werkzaamheden trad wel het meest op den voorgrond de zorg voor de gemeenschappen, welke arbeid in den laatsten oorlog een zeer grooten omvang heeft gekregen. Generaal PERSHING leidt uit de ervaring van den laatsten oorlog af, dat ongeveer 80 % van de pioniers zal worden belast met wegen- en bruggenbouw.

„La majeure partie des unités du génie sera toujours employé à établir les communications et à les prolonger sur le terrain conquis”, zegt ook de Zwitsersche kolonel LECOMTE¹⁾. Vooral „le rétablissement des communications et la poussée en avant du matériel lourd” zijn volgens hem een „mission principale du génie qui ne peut être remplie efficacement que par une troupe d'élite, spécialisée dans ce but et encadrée par des officiers et des sous-officiers de choix”.

De pioniers zijn dan ook in de eerste plaats en zullen in de toekomst nog meer zijn, het „wapen voor de gemeenschappen” en eerst in de tweede plaats en voor zoover dit niet tot de taak der andere wapens behoort, het „wapen der terreinversterking”. In „Die Technik im Zukunftskriege” zegt generaal SCHWARTE hieromtrent: „Pionier sein heisst Wegbahner; die Pioniertruppe ist die Truppe, welche den anderen Waffen den Weg bahnt”. Het welslagen van voorwaartsche bewegingen wordt voor een groot gedeelte beheerscht door de gemeenschappen, en wel door de algemeene inrichting en door de constructie hiervan.

¹⁾ LECOMTE. „Le rôle des troupes du génie dans la guerre mondiale”. (Revue Militaire Suisse, Maart en April 1920).

Het „Historical Report of the Chief Engineer” van het Amerikaansche leger geeft aan, dat de Amerikaansche wegentroepen toen 3500 km weg moesten onderhouden.

De *spoorwegtroepen* moesten in den stellingoorlog de in den bewegingsoorlog gemaakte werken uitbreiden en de in den aanvang van den oorlog slechts vluchtig verrichte herstellingen aan spoorbanen en kunstwerken verbeteren. Bovendien was het voor den omvangrijken dienst van aan- en afvoer noodig om op tal van plaatsen het spoorwegnet uit te breiden en groote los- en laadplaatsen te maken.

Een beeld van deze laatste werkzaamheden krijgt men, wanneer men let op een opmerking van den Franschen generaal LE HÉNAFF ¹⁾, dat vóór den oorlog de dagelijkse aanvoer van een divisie werd geschat op gemiddeld 100 ton en dat deze tijdens den oorlog, munitie en geniemateriël inbegrepen, gemiddeld 1000 ton bedroeg. Om een goede en vlugge distributie te bevorderen, was de aanleg van een wijdvertakt spoorwegnet in het operatiegebied noodig.

In het Isonzo-gebied en in Macedonië werden voorts door de spoorwegtroepen vele kabelbanen gemaakt, terwijl achter het Duitse front in Vlaanderen ook het vervoer te water onder den Feldeisenbahnechef werd gesteld. Aldaar werden van April 1916 tot Juni 1918 te water 12.000.000 ton materialen en van September 1917 tot Juni 1918 403.000 personen over gemiddeld 100 km lengte vervoerd, waardoor per maand gemiddeld 973 spoortreinen werden uitgespaard ²⁾.

Wat de *verbindingstroepen* betreft, bleek in den laatsten oorlog de noodzakelijkheid om te kunnen beschikken over een breed vertakt en tot ver in de diepte reikend verkeersnet ten behoeve van de bevelvoering en van de strijdende troepen en hulpdiensten. En wel in den vorm van verbindingen van achteren naar voren en omgekeerd, en tussehen de nevenliggende onderdeelen, waarbij de ver-

¹⁾ LE HÉNAFF. „Le rôle militaire des chemins de fer.”

²⁾ STEFFEN. „Die militärische Bedeutung der Wasserstrassen”. (Militär Wochenblatt, 1929, No. 98).

„Gefahrskarten”, en voorts postduiven en berichthonden, hun beproefde waarde te hebben behouden.

De groote uitbreiding van den verbindingdienst maakte het noodig om ook in dit opzicht de technische troepen te ontlasten, zoodanig dat deze alleen bij de hoogere tactische eenheden, divisiën en hooger, voor de verbindingen zorgden, terwijl dit bij de lagere eenheden door de troepen zelf geschiedde.

Voor de *verlichtingstroepen* is het vroeger algemeen aangenomen beginsel, dat de zoeklichten een groote rol zouden spelen voor de verlichting van het voorterrein van stellingen, in den wereldoorlog eenigszins op den achtergrond geraakt. Daarnaast echter kregen de zoeklichten als belangrijke taak de medewerking aan de luchtverdediging, in samenwerking met luchtdoelartillerie en jachtvliegtuigen.

In den laatsten oorlog zond het Duitse Ingenieur-Komitee niet minder dan 13.000 zoeklichten van 25 tot 200 cm naar de fronten. Aan het Engelsche front tusschen St. Quentin en Kamerijk waren op 40 km lengte 53 zoeklichten opgesteld, waardoor het in 1918 mogelijk werd in 7 weken 28 Duitse vliegtuigen te vernielen.

Het zoeklicht bleek een onmisbaar element te zijn voor de nachtelijke luchtverdediging. Zonder zijn medewerking is het jachtvliegtuig des nachts machteloos en verliest de luchtdoelartillerie een groot deel van haar afwerende kracht. Voor dit gebruik van de zoeklichten werd noodig de invoering van bijzondere bevelsmiddelen van acoustischen en optischen aard.

Al was dus geleidelijk vastgelegd, hoe de uit te voeren technische werkzaamheden over de verschillende wapens moeten worden verdeeld, zoo doet het eenigszins zonderling aan, in een Duitse bevel van het jaar 1918 als taak van de pioniers o.m. nog te zien vermeld ¹⁾: „In geval van verhoogde strijdvaardigheid kunnen zij door den brigadecom-

¹⁾ Zie „Militaire Spectator”, 1918, blz. 76 en 276.

tot 3 bataljons, waarbij dan nog pontonniers, wegentroepen, verlichtingsafdeelingen, enz.

Oostenrijk, dat den oorlog begon met 14 sappeur- en 8 pionierbataljons, 1 bruggenbataljon en 1 compagnie riviermijnen en 1 pionierparkcompagnie, had aan het einde van den oorlog 62 bataljons en 71 compagnieën pioniers, 92 zoeklichtcompagnieën, 421 zoeklichtgroepen, 50 kabelbaanecompagnieën, 116 steenboorecompagnieën, 2 compagnieën riviermijnen, 796 bouwcompagnieën, 134 afdeelingen oorlogsbruggen en 33 veldpionierparkecompagnieën.

Bij het begin van den oorlog bestonden de Fransche genietroepen uit 450 eenheden, met een totaalsterkte van 94000 man, zijnde $\frac{1}{40}$ van de sterkte van het gemobiliseerde Fransche leger van 3780000 man. Reeds na den slag aan de Marne werd deze sterkte belangrijk uitgebreid en geleidelijk werd ook tot meerdere specialisatie overgegaan. In 1917 telde de genie 1200 eenheden met totaal 185000 man, zijnde $\frac{1}{27}$ van de Fransche legersterkte van 5000000 man. Bovendien waren achter het front een zeer groot aantal burgerwerkkrachten voor geniediensten werkzaam gesteld. In den loop van den oorlog nam bij den verbindingsdienst het aantal manschappen toe met 350 %, het aantal officieren met 600 %.

Duitschland begon in 1914 den strijd met 35 pionierbataljons. De compagnie pioniers, waarover de divisie in het begin van den oorlog beschikte, was in het voorjaar van 1917 reeds vermeerderd tot 1 bataljon, bestaande uit 2 compagnieën pioniers en 1 sectie zoeklichten, terwijl per divisie ook een brugafdeeling, 1 telephoonsectie en 2 secties seiners aanwezig waren.

Aan het einde van den oorlog bestonden de technische troepen van het Duitse leger uit 210 pionierbataljons, 16 mijnwerperbataljons, 459 veld-, reserve-, landweer- en landstormcompagnieën; 1 stormbataljon: 1 regiment vlammenwerpers; 3 compagnieën voor gebruik van boor- en baggermachines; 9 cavaleric-pionierafdeelingen; 30 mineurcompagnieën; 53 landstormparkecompagnieën; 240 mijnwerper-

doorgevoerd, waarbij tevens het organisatorisch juiste beginsel werd gevolgd, dat elk man voor zooveel mogelijk denzelfden, of althans voor een overeenkomstigen arbeid werd bestemd, als door hem in het burgerleven werd verricht.

Zoo kreeg b.v. het Duitse leger zelfs Bohrmaschinenkompagnien, Flüssiglufkompagnien voor het uitvoeren van vernielingen met behulp van vloeibare lucht, Wasserversorgungsregimenter, Schützengrabenbaggerkompagnien, Pumpenkommandos voor de electrische bemaling van loopgraven en mijngangen; aan de spoorwegtroepen werden Unterwasserschneideabteilungen toegevoegd voor het opruimen van overblijfselen van vernielde kunstwerken in scheepvaartkanalen, enz. Dezelfde sterke specialisatie vinden wij terug in de andere legers, in het bijzonder in het Amerikaansche.

Reeds nu wil ik opmerken, zij het wellicht ten overvloede, dat een dergelijke sterke specialisatie, welke in oorlogstijd gewenscht en veelal noodzakelijk kan zijn, in vreedestijd natuurlijk niet in een zoo groote mate moet en kan worden doorgevoerd. Wel echter mag als vaststaand worden aangenomen, dat de laatste oorlog de noodzakelijkheid heeft aangetoond om het in organisatorisch opzicht juiste beginsel te volgen, dat *in de weermacht in het algemeen en bij de technische troepen in het bijzonder, iedereen zooveel mogelijk moet worden gebruikt voor werkzaamheden, waarvoor hij, en door zijn persoonlijke eigenschappen en bekwaamheden, en door zijn werkring in de burgermaatschappij, het meest geschikt is.*

In een artikel „Construction d'abris betonnés en série” in het „Bulletin belge des sciences militaires” van 1920, wordt er b.v. op gewezen, dat een doelmatige en snelle bouw van betonschuilplaatsen alleen mogelijk was, „en obligéant chaque homme à se tenir toujours au genre de besogne pour lequel il manifestait le plus d'aptitude”.

Bij de indeeling van officieren en kader en van de dienstplichtigen wordt dit belangrijke beginsel nog niet altijd voldoende behartigd en zelfs veelal opgeofferd aan administratieve bepalingen en bezwaren.

Als gevolg hiervan ziet men bij praktische oefeningen, bij kaderoefeningen op het terrein en op de kaart en in geschriften, zoo nu en dan een neiging naar voren komen om een deel van de technische werkzaamheden van de niet-technische wapens, eenvoudig omdat deze werkzaamheden bij de opleiding niet worden of niet kunnen worden beoefend, over te hevelen naar de technische troepen, die niet alleen niet bestemd zijn voor deze werkzaamheden, maar wier geringe getalsterkte bovendien niet toelaat, dat zij nog voor andere opdrachten worden gesteld dan de zéér omvangrijke taak, welke hun reeds is opgedragen.

Terecht zegt dan ook het Fransche voorschrift „Règlement sur la manoeuvre et l'emploi du génie”, dat de genie „peut participer à l'organisation des positions en ce qui concerne certains travaux spéciaux”. Hoewel deze bepaling aan duidelijkheid niet te wenschen laat, geeft het te denken, dat de Fransche kolonel LETOURNEUR in de Revue du Génie van September 1926 verklaart, dat de infanterie niet voldoende geoefend wordt in haar taak bij het inrichten van stellingen, en dat „dus” het zoo juist genoemde voorschrift moet worden uitgelegd, dat „alléén wanneer daartoe geen genietroepen beschikbaar zijn, de infanterie, zoo goed en zoo kwaad dit gaat, zelf zal moeten zorgen voor de versterking van het terrein, enz.”

Dergelijke opmerkingen, voortkomend uit een leger, dat de lessen van den oorlog aan den lijve heeft gevoeld en dat, wat den oefeningstijd betreft, in zooveel gunstiger omstandigheden verkeert dan het Nederlandsche leger, mogen als een ernstig waarschuwend voorbeeld worden beschouwd. Evenals ook het feit, dat men bij gezamenlijke oefeningen van de verschillende wapens, al moet erkend worden, dat de omstandigheden dit dikwijls noodig maken, aan de pioniers niet altijd een juiste taak geeft, welke in overeenstemming is met hunne bestemming; maar wel opdrachten, die er meer op wijzen, dat men „met de pioniers eigenlijk geen raad weet, zoodat deze maar voor de een of andere opdracht worden ingedeeld”. Dat zij dan worden gebruikt

2. Slaan, versterken en herstellen van bruggen voor middelbaar en zwaar verkeer.
3. Maken en herstellen van rivierovergangen.
4. Geschikt maken voor gewoon vervoer van spoorwegbruggen.
5. Maken van los- en laadplaatsen, steigers, enz.
6. Uitvoeren van maatregelen voor de verkeersregeling.
7. Herstellen en weder bruikbaar maken van vernielde kunstwerken.
8. Maken van belangrijke hindernissen als tankversperingen, electrisch geladen draadversperringen, mijnvelden, enz., enz.
9. De mijnoorlog.
10. Stellen van voorbereide en niet-voorbereide onderwaterzettingen.
11. Treffen van voorzieningen aan gemalen en zorg voor de bemaling van droog te houden terreinen.
12. Zorg voor het onderhoud en de instandhouding van waterkeerende dijken en kaden in gevechtsterreinen en langs waterwegen, welke inundatiewater aanvoeren.
13. Inrichten van vliegvelden.
14. Inrichten van pionierparken.
15. Maken van commando- en waarnemingsposten voor divisiegroeps- en divisiecommandanten.
16. Bouw van zware schuilplaatsen ten behoeve van den geneeskundigen dienst.
17. Inrichten van opnamestellingen en van belangrijke steunpunten in den rug.
18. Uitvoeren van belangrijke maskeerings- en camouflagewerkzaamheden.
19. Bedienen van vlammenwerpers.
20. Uitvoeren van belangrijke betonwerken.
21. Opruimen van schootsvelden, voor zoover daarvoor bijzonder gereedschap noodig is.
22. Uitvoeren van belangrijke vernielingen.
23. Opruimen van hindernissen en vernielingen; opsporen van vijandelijke mijnen in veroverd terrein.

Taak van de spoorwegtroepen.

Voor de Nederlandsche spoorwegtroepen moet worden opgemerkt, dat bij kleine legers, die op een smal front opereren, waarbij minder talrijke troepen over betrekkelijk kleine afstanden moeten worden verplaatst, het auto-mobielverkeer in verhouding wel meer beteekenis zal hebben dan in groote legers, maar dat daarnaast ook het spoorwegverkeer zijn waarde zeker zal behouden.

Noodig is dus de beschikking over goed geoefende spoorwegtroepen, aangevuld met onder militaire leiding te werk gesteld spoorwegpersoneel, voor het verrichten van uitbreidings- en herstellingswerkzaamheden aan hoofd- en lokaal-spoorwegen, het herstellen van kunstwerken, het inrichten van spoorwegbruggen voor gewoon verkeer, het maken van los- en laadplaatsen, enz. In verband hiermede moeten bij de spoorwegtroepen worden ingedeeld spoorwegwerkers, timmerlieden, metaalbewerkers, grondwerkers en autogeen-laschers.

De werkzaamheden aan de normaalspoorwegen met een spoorwijdte van 1,435 m, worden uitgevoerd door de spoorwegtroepen. Werkzaamheden aan smalspoorbanen in het operatiegebied geschieden, naar aanwijzing van de tactische commandanten, door detachementen spoorwegtroepen, dan wel door personeel van de onderdeelen, die deze smalspoorbanen moeten gebruiken.

Voor de

Taak van de verbindingstroepen

geldt wat het Duitse verbindingsvoorschrift zoo duidelijk zegt: „Die Führung musz in der Nachrichtentruppe ihre unentbehrliche und vertraute Gehilfin sehen”. Met het oog hierop moeten deze troepen zorgen voor:

1°. Den aanleg, de bediening, het in stand houden en het verplaatsen van de verbindingen, noodig voor het onderling verband tussehen hoogere en lagere commandanten, en tussehen de commandanten van de voor een ge-

Beginselen voor het gebruik van de technische troepen.

Bij alle te verrichten werkzaamheden moeten de technische troepen worden gebruikt naar de volgende algemeene beginselen:

1. *Het verrichten van technische werkzaamheden is een tactische gevechtshandeling, welke met technische hulpmiddelen wordt uitgevoerd.*

Deze werkzaamheden moeten dus in tactisch verband worden verricht en in overeenstemming zijn met de tactische eischen en met de plannen van het oogenblik. Evenals dit bij elke andere gevechtshandeling het geval is, moeten dus de werkzaamheden van de technische troepen worden uitgevoerd onder leiding en onder verantwoordelijkheid van den tactischen commandant, die de te verrichten werkzaamheden en het oogenblik waarop deze moeten worden uitgevoerd, aangeeft.

Dit beginsel, waarvan de juistheid niet kan worden ontkend, al wordt deze wel eens vergeten, brengt de noodzakelijkheid mede, dat:

1°. genieofficieren deelnemen aan verkenningen, welke verband houden met gevechtshandelingen, waarbij de uitvoering van technische werkzaamheden in aanmerking kan komen;

2°. de officieren van de verschillende wapens bekend zijn met de taak van de technische troepen en met de beginselen, waarnaar deze hunne werkzaamheden moeten verrichten, en omgekeerd

3°. de genieofficieren zoodanig tactisch onderlegd zijn, dat zij de beteekenis van de hun voor de verschillende tactische gevechtshandelingen verstrekte opdrachten begrijpen.

Hoewel op deze punten nog nader wordt teruggekomen bij het bespreken van de opleiding van de technische troepen, wil ik reeds nu opmerken, dat dit eerste beginsel de noodzakelijkheid insluit van het regelmatig houden van practische oefeningen en van kaderoefeningen op de kaart

brokkelen van de pioniers, gebleken bij een aanval op het fort Douaumont in Mei 1916.

De Zwitsersche kolonel LECOMTE zegt hierover ¹⁾: „On évitera de morceler les unités du génie; le principe du travail par unités constituées s'applique au génie comme aux autres armes. Si des fractions du génie accompagnent les unités d'assau, c'est avec une mission spéciale bien définie”.

En eindelijk zegt THOBIE in „La prise de Carency par le pic et par la mine”: „Il faut se garder d'utiliser le génie en le dispersant par petits détachements dans les différentes unités d'infanterie”.

Ditzelfde beginsel moet ook in acht worden genomen, wanneer de pioniers bij de uitvoering van hun taak worden gesteund door hulptroepen of door burgerwerkkrachten. Ook hierbij moet het streven zijn, om deze hulpkrachten als georganiseerde en goed geëncadreerde eenheden te werk te stellen. Zij moeten werken als „fractions constituées sous l'autorité de leurs chefs directs”, zegt het Fransche „Règlement sur la manoeuvre et l'emploi du génie”.

Na het volbrengen van een bepaalde, goed omljnde opdracht mogen ook kleine pioniereenheden niet blijven bij het onderdeel ten behoeve waarvan de opdracht werd uitgevoerd, maar moeten deze detachementen onmiddellijk terugkeeren naar de tactische eenheid, waartoe zij behooren. „Les chefs de corps évitent de disperser ces détachements entre les unités subordonnées; ils les utilisent exclusivement pour la mission technique définie par le commandement et les rendent à la division dès que cette mission est terminée”, schrijft het Fransche „Règlement sur la manoeuvre et l'emploi du génie” voor.

Mocht zich dan, bij uitzondering, het vrijwel ondenkbare geval voordoen, dat gedurende korten tijd geen tech-

¹⁾ LECOMTE. „Le rôle des troupes du génie dans la guerre mondiale”. (Revue Militaire Suisse, Maart en April 1920).
1930/1931. II. 7

2°. een verbindingsofficier als Hoofd van den Verbindingsdienst;

3°. een waterstaatsofficier, die in deze staven voor de Nederlandsche verhoudingen niet kan worden gemist.

De pionierofficier, Hoofd van Sectie V, heeft een tweeledige taak en wel:

1°. adviseur van den tactischen commandant in aangelegenheden van pionier- en pontonniertechnischen aard, en

2°. namens dezen commandant leiding geven bij en toezicht houden op de uitvoering van deze werkzaamheden, zoowel van de niet-technische als van de technische troepen. In het bijzonder in den stellingoorlog zijn de technische werkzaamheden zóó omvangrijk en veelzijdig, dat een snelle en doelmatige uitvoering alleen dan verzekerd is, wanneer de werkzaamheden logisch en doelmatig georganiseerd worden volgens een goed overwogen *werkplan*, en dit wordt uitgevoerd onder *eenhoofdige leiding* en overeenkomstig daarop berustende *organisatieplans*. Hoofdpunten hierbij zijn de indeeling van de werkzaamheden en van de beschikbare werkkrachten en de voorziening in de benodigde materialen.

De werkzaamheden van het Hoofd van Sectie V bij de verschillende staven zijn thans duidelijk omschreven in den in 1929 verschenen „Leidraad Bevelvoering”. Jammer echter is het, dat daarbij gesproken wordt van „*pionierwerkzaamheden*”, aangezien daardoor, gelijk mij reeds enkele malen gebleken is, de mogelijkheid niet uitgesloten moet worden geacht, dat dit wordt uitgelegd als werkzaamheden, uit te voeren door de *pioniers*, terwijl inderdaad hiermede worden bedoeld de *pioniertechnische werkzaamheden, welke door alle troependeelen moeten worden verricht*. Om verder misverstand te voorkomen, ware het dan ook gewenscht om dit voorschrift in dit opzicht eenigszins te verduidelijken. Want het kan niet genoeg worden herhaald, dat een goede, doelmatige en snelle uitvoering van de te verrichten werkzaamheden in organisatorisch verband slechts dan mogelijk is, wanneer door den divisiegroeps-, e.q. den divisiecommandant

kan optreden als pioniercommandant, terwijl bovendien reeds gebleken is, dat het voorkomt, dat uit dit voorschrift hetzelfde wordt afgeleid ten aanzien van de divisiegroep en de divisie, hetgeen toch zéker niet de bedoeling kan zijn.

Voor de bij de staven der grootere eenheden in te deelen *waterstaatsofficieren*, die uiteraard onder het Hoofd van Sectie V. moeten worden gesteld, moeten bij voorkeur worden bestemd reserve-officieren, behoorend tot het personeel van den Rijkswaterstaat. Deze waterstaatsofficieren met het aan hen toegevoegd deskundig waterstaatspersoneel, moeten in vreedestijd voor hun taak worden opgeleid in samenwerking met het Centraal Inundatiebureau.

De moderne oorlogvoering eischt een mobiel en elastisch gebruik van het veldleger en van alle strijdmiddelen, waarover dit beschikt, dus ook van het terrein, dat in den modernen oorlog, zoowel in den bewegingsoorlog als in de phase van den bewegingsoorlog, welke stellingoorlog wordt genoemd, een van de belangrijkste strijdmiddelen is. Wil men dit strijdmiddel in het polderland doelmatig en zonder gevaar kunnen gebruiken, dan is het noodig, dat onder voorlichting van deskundige waterstaatsofficieren en met gebruikmaking van de gegevens, welke daartoe in vreedestijd zijn verzameld door het Centraal Inundatiebureau, *de waterstaatkundige toestand van het polderland onder alle omstandigheden en in alle deelen van het land beheerscht kan worden.*

M. H., Ik kom thans tot de

Organisatie en sterkte van de technische troepen.

Oorlogsorganisatie.

De oorlogstaak van de technische troepen strekt zich uit over den dienst bij het veldleger, in de permanente stellingen, in het etappengebied en in de verschillende staven. Teneinde te kunnen nagaan, in hoeverre de voor de technische troepen vastgestelde oorlogsorganisatie juist is te

Een sterkte aan pioniers van 2 compagnieën per divisie en van 1 à 2 compagnieën per divisiegroep moet voor ons land als een minimum worden aanvaard.

2°. *Het ontbreken van pioniereenheden bij de divisiegroepen en in hogere verbanden is een groote leemte.*

Voor de pioniers is organisatie in de diepte noodzakelijk. Het welslagen van een voorwaartsche beweging wordt voor een groot gedeelte beheerscht door de algemeene inrichting en de constructie van de gemeenschappen. Naarmate de voorwaartsche beweging plaats vindt, moeten de gemeenschappen geleidelijk worden uitgebreid en verbeterd, zoodat de strijdmiddelen den opmarsch van de troepen in voorste lijn kunnen volgen, en elk troependeel ten allen tijde met al zijn ter beschikking staande hulpmiddelen den strijd kan voeren. Aangezien de pioniers deze voorwaartsche beweging moeten volgen en mogelijk maken, is dus *échelonnering van de pioniers in de diepte noodzakelijk*. De lichte overgangen, welke de divisiepioniers maken voor infanterie en lichte artillerie, moeten worden aangevuld met de bruggen, welke de divisiegroepioniers maken voor de lastautomobielen en zware artillerie, en met de overgangsmiddelen, welke door de legerpioniers, e.q. door burgerwerkkrachten, worden tot stand gebracht voor het verkeer met de zwaarste legervoertuigen.

Ook voor het uitvoeren van vernielingen bij een terugtocht, van versterkingskunstige werkzaamheden, enz. geldt hetzelfde. *Zoowel in den bewegings- als in den stellingoorlog is, in verband met de taak van de pioniers, organisatie in de diepte noodzakelijk.*

Aan het bezwaar, dat van een dergelijke organisatie in de diepte bij ons geen sprake is, tracht men eenigszins tegemoet te komen door voor bepaalde opdrachten een deel van de pioniers van de divisie in te deelen bij de divisiegroep, en aldus naar behoefte divisiegroepioniers te vormen; maar door deze gewrongen oplossing wordt dan het tekort aan pioniers bij de divisie nóg veel grooter, dan dit

is genomen, moet voor oogen worden gehouden, dat de aard van de door de pontonniers te maken brugconstructies de noodzakelijkheid medebrengt om daarbij niet verschillend, maar *eenvormig materiëel* te gebruiken. Eventueel nog te bezigen verouderd materiëel moet dus zoodanig worden gewijzigd, dat het in overeenstemming wordt gebracht met nieuwer materiëel en dus gebruik door elkander van oud en nieuw materiëel geen bezwaren kan geven.

De varende pontontrein en de schipbruggentrein hebben een voldoende brugslagvermogen.

M. H., Van de punten, welke ik zoo juist noemde, treedt vooral naar voren het klemmend tekort aan pioniers. Dit ernstig bezwaar, dat volle aandacht vraagt, kan door de volgende maatregelen worden ondervangen:

1°. *Uitbreiding van het aantal pioniercompagnieën per divisie tot twee en indeelen van één, bij voorkeur twee compagnieën pioniers per divisiegroep.*

Deze noodzakelijke uitbreiding van de sterkte van de pioniers zou in de eerste plaats en het best kunnen worden verkregen door *verhooging van het jaarlijksch contingent*. Ik wil deze oplossing, welk zeer goed mogelijk is, wanneer men niet terugdeinst voor de daaraan verbonden bezwaren, buiten beschouwing laten, al kan ik niet nalaten terloops op te merken, dat het, juist in dezen tijd, een zegen voor ons volk zou zijn, wanneer het leger, als een instituut voor volksopvoeding, zijn heilzamen invloed op de volksopvoeding en op de volkskracht jaarlijks over een grooter aantal jonge mannen zou kunnen uitstrekken.

Evenzoo wil ik niet nader spreken over de onmogelijkheid om de sterkte der pioniers uit te breiden ten koste van de andere wapens, die zelf reeds lijden aan bloedarmoede, zooals generaal VAN DAM VAN ISSELT dit kort geleden nog zoo kernachtig heeft uiteengezet.

Zeker echter kunnen bij het veldleger worden ingedeeld de 8 compagnieën pioniers, welke thans voor de perma-

en 4 korporaa's en 12 soldaten als plaatsvervangend groepscommandant! De onderverdeeling van de compagnie in 16 groepen maakt het noodig voor deze veelal zelfstandig werkende groepen 16 sergeanten te bestemmen tot groepscommandant en 16 korporaa's tot plaatsvervangend groepscommandant. De taak van groepscommandant kan niet naar behooren worden vervuld door dienstplichtige onderofficieren, die toegerust zijn met een zeer eenvoudige praktische ervaring en theoretische kennis, en zeker niet door dienstplichtige korporaa's, die voor deze taak ten eenen male ongeschikt zijn en hiervoor geen opleiding krijgen.

Eenigszins anders is de toestand bij het in staat van verdediging brengen van permanente stellingen. Hiervoor toch worden de plannen reeds in vreedstijd gereed gemaakt en kan de uitvoering voor een groot gedeelte worden voorbereid, terwijl betere gereedschappen en materialen hiervoor ter beschikking staan. De uitvoering van deze werken vertoont dan ook niet het karakter van den improviseerenden arbeid, welken de bewegingsoorlog eischt, maar komt meer overeen met de uitvoering van technische werken voor vredesdoeleinden, terwijl van de officieren niet die tactische kennis wordt vereischt, welke voor de taak bij het veldleger onmisbaar is.

Voor de uitvoering van deze werken kan dan ook zeer goed worden bestemd reserve-personeel, aangevuld met eenig beroepskader en voorts buitengewone dienstplichtigen. Naarmate dit personeel langeren tijd in de stellingen werkzaam is, zullen zich ook gevallen voordoen, welke overeenkomen met de toestanden, welke in dit opzicht bij het veldleger bestaan. Het personeel wordt aldus geleidelijk geoefend voor den dienst bij het veldleger, terwijl bovendien tijdens den dienst in de permanente liniën en stellingen, gelegenheid bestaat om de militaire opleiding van de buitengewone dienstplichtigen en de tactische opleiding van het reservepersoneel te verzorgen.

Komt dan later het veldleger in de permanent of semi-permanent voorbereide stellingen, dan zijn de compagnieën

Behalve door de bij mobilisatie op grond van een zorgvuldige vredesvoorbereiding te vormen compagnieën wegwerkerstroepen, zou in de groote behoefte aan deze onmisbare werkkrachten kunnen worden voorzien door reeds *in vreedestijd op te richten een landstormkorps wegwerkersstroepen*, waarbij in te deelen personeel van wegebouwmaatschappijen, Rijks- en Provinciale waterstaat, enz., en in de hoogere rangen reserve-genieofficiëren. Nu het vraagstuk der wegeverbetering in ons land met kracht is ter hand genomen en in den wegebouw zooveel deskundig personeel werkzaam is, moet het thans het meest geschikte oogenblik worden geacht om dit korps op te richten. Teneinde eenheid te behouden in de opleiding van de technische troepen en vooral ook om de noodzakelijke samenwerking met de pioniers reeds in vreedestijd te verzekeren, zal dit landstormkorps, zeker althans voor zoover de oefeningen betreft, moeten worden gesteld onder den Inspecteur der Genie.

3°. *Verhooging van het technisch rendement van de technische troepen, door daarbij uitsluitend technische werkkrachten in te deelen*, en wel zooveel mogelijk in functies, welke overcenkomen met den burgerwerkkring.

In oorlogstijd zal splitsing van de technische troepen noodig zijn in onderdeelen, welke bijzondere werkzaamheden verrichten. Snel organiseeren van deze onderdeelen is alleen mogelijk, wanneer deze gekozen kunnen worden uit personeel, dat in vreedestijd soortgelijken technischen arbeid verricht. Wanneer dit personeel eerst in oorlogstijd zou worden uitgezocht, dan zou deze onvoldoende vredesvoorbereiding leiden tot verzwakking van de gevechtskracht en tot desorganisatie.

In den laatsten oorlog moesten in verschillende legers technische werkkrachten van andere wapens worden overgeplaatst bij de technische troepen, evenals dit bij ons in den mobilisatietijd geschiedde. Aldus werd getracht de fouten te herstellen, welke in vreedestijd bij de indeeling van de dienstplichtigen werden gemaakt. Een waarschuwing tegen herhaling van deze fouten is niet overbodig.

kan worden uit de enkele vrijwilligers, zooals deze thans bij het regiment genietroepen aanwezig zijn.

Maar ook overigens zijn vrijwilligers noodig voor tal van detachementen, welke bij het uitbreken van een oorlog onmiddellijk gereed moeten zijn, zooals b.v. de vernielingsdetachementen voor de belangrijkste kunstwerken. Deze detachementen moeten jaarlijks worden geoefend en moeten, wil dit zeer belangrijk onderdeel van de landsverdediging verzekerd zijn, onmiddellijk, zoo noodig zelfs vóór de mobilisatie, kunnen worden uitgezonden, zoodat het noodig is, hierbij vrijwilligers in te deelen.

Voorals met het oog op de ruimere keuze van het beroepskader, welke selectie voor het kader der technische troepen noodzakelijk is, zou in deze richting reeds eenige verbetering zijn te verkrijgen, welke bovendien in 's lands financiëel belang is, o. m. door de niet minder dan 125 burgerwerklieden, waarvan 49 in vasten dienst, die thans bij het regiment genietroepen aanwezig zijn, te vervangen door vrijwilligers, hetgeen niet alleen in financiëel opzicht, maar om tal van redenen ook uit een militair oogpunt, groote voordeelen zou geven.

5°. *Verhooging van het technisch rendement der compagnie pioniers door deze meer mobiel te maken.*

Dit geldt in de eerste plaats voor den commandant der compagnie, die op elk gewenscht oogenblik snel bij de veelal zeer verspreid liggende werken zijner compagnie tegenwoordig moet kunnen zijn, en die een goede verbinding met den divisie-, e. q. divisiegroepscommandant moet kunnen onderhouden. Ook de vier sectiecommandanten, luitenants of vaandrags, zullen over een snel vervoermiddel moeten kunnen beschikken.

Voorts zal het noodig zijn om de compagnie, althans voor een gedeelte, bereden te maken op rijwielen. Bovendien is de tegenwoordige organisatie van de compagnie pioniers te log en zal een indeeling in 3 secties de voorkeur verdienen, waardoor dan tevens het aantal pioniereenheden kan worden vergroot.

M. H., Toen mij namens het Bestuur verzocht werd deze voordracht te willen houden, maakte de aan alles denkende Redacteur de opmerking: „Zorg vooral, dat er debat komt, en gooi dus maar eens eene knuppels in het hoenderhok!”

Ik neem deze schoone beeldspraak gaarne over en heb wellicht de verlangde „knuppels” gevonden, wanneer ik kom tot de vraag, welke onmiddellijk aansluit aan de voorgaande, n.l. welke

Vredesorganisatie

de technische troepen moeten hebben met het oog op de oorlogsorganisatie en om een zoo goed mogelijke opleiding in vreedstijd te verzekeren.

M. H., Het spreekt vanzelf, dat bij het vaststellen en het beoordeelen van een organisatie, niet alleen voor oogen moet worden gehouden, wat de meest ideale organisatie zou zijn, maar vooral *wat practisch mogelijk en bereikbaar is om het ideale zooveel doenlijk nabij te komen*. De organisatie van het wapen der genie is in de laatste jaren veelvuldig en van verschillende zijden besproken, en het zou niet moeilijk zijn om hiervoor een of meer nieuwe organisaties te ontwerpen, welke minstens even goed, of wellicht beter zouden zijn dan de bestaande. Het zou echter een groote organisatorische fout zijn om in een bestaande organisatie plotselinge, groote wijzigingen te brengen, al neemt dit niet weg, dat wij de oogen niet mogen sluiten voor verbeteringen, welke gewenscht en noodig zijn. Maar reorganisatie moet worden verkregen, door geleidelijk practisch bereikbare hervormingen in te voeren in de gewenschte richting. Organisatoren, die hierbij het bestaande over het hoofd zien, de waarde van den factor tijd miskennen en plotselinge, algeheele veranderingen willen aanbrengen, sturen aan op verwarring en ontwrichting, in plaats van op verbetering.

M. H., Stellen wij ons dus op een practisch standpunt, dan blijkt in algemeenen zin de bestaande organisatie van
1930/1931. II.

nisch inzicht, ook een groote mate van tactische kennis vereischt wordt, en

2°. *in de permanente stellingen*, waar de werkzaamheden in vredetijd voor een groot deel zijn voorbereid, en de uitvoering hiervan geschiedt onder omstandigheden, welke meer overeenkomen met de uitvoering van technische werkzaamheden in vredetijd.

In verband hiermede moet bij het veldleger kunnen worden beschikt over een voldoende aantal *technisch en tactisch goed onderlegde beroepsofficieren*, die in het bijzonder bij de compagnieën pioniers, bovendien moeten uitmunten door een krachtig fysiek en door organiseerend vermogen, groote vlotheid en een gezond initiatief.

Hoewel onder de reserve-officieren der pioniers zeer goede en bekwame officieren voorkomen en ik niets ten nadeele wil zeggen van de technische kennis, waardoor vele van de bij de pioniers ingedeelde reserve-officieren uitmunten, is mij toch in de laatste jaren gebleken, dat reserve-officieren der pioniers in het algemeen eerst dan zullen kunnen worden bestemd voor tal van zelfstandige functies bij het veldleger, wanneer zij onder leiding van beroepsofficieren, de daartoe vereischte technische en tactische geschiktheid in de practijk zullen hebben verkregen. In dit opzicht gaat een vergelijking met andere wapens niet op. Want bij de pioniers en voor een groot deel ook bij de andere technische troepen, zullen niet alleen de commandanten der compagnieën, maar ook de luitenants, sectiecommandanten, als regel in technische en tactische aangelegenheden vrijwel zelfstandig moeten optreden, terwijl b.v. bij een compagnie infanterie de commandant meestal afgeronde opdrachten zal volbrengen onder toezicht van den bataljonscommandant, die daarbij voortdurend leiding kan geven en zoo noodig zal kunnen ingrijpen.

M. H., Uiteraard kan de oorlogsorganisatie niet in details worden behandeld, moet ik mij onthouden van het geven van nauwkeurige getallen, en kan ik slechts opmerken,

divisiegroepen, de divisiën en de lichte brigade. Daarbij gevoegd de officieren bij het Algemeen Hoofdkwartier en bij het depotbataljon verbindingstroepen, dan komt men tot een *minimum* van ongeveer 20 verbindingsofficieren, die beroepsofficieren moeten zijn. Bij de verbindingsafdeelingen worden dan alleen reserve-officieren ingedeeld, hetgeen met het oog op den overwegend technischen aard van den arbeid van deze onderdeelen, zeer wel mogelijk is.

Bij de *verlichtingstroepen* moet het aantal beroepsofficieren ten minste één bedragen per zoeklichtafdeeling tegen luchtdoelen en per zoeklichtafdeeling voor de kustverdediging. Daarbij gevoegd de officieren, toegevoegd aan de commandanten van de luchtverdedigingskringen, die bij het Algemeen Hoofdkwartier, bij het Hoofdkwartier van het veldleger en bij het depotbataljon verlichtingstroepen, dan komt men tot een minimum van ongeveer 25 à 30 verlichtingsofficieren, die beroepsofficier moeten zijn.

Bij de *pontonniërs* moeten beroepsofficieren zijn het Hoofd van de afdeeling bruggen en veeren bij den etapendienst, de commandanten van den varenden pontontrein, van den schipbruggentrein en van de sectie pontonniërs bij de pionier- en pontonafdeeling van de lichte brigade, alsmede de pontonnierofficier bij het Hoofdkwartier van het veldleger en twee officieren bij het depot pontonniërs. Hiervan moeten, in verband met den aard van de te verrichten werkzaamheden, de commandanten van den varenden pontontrein en van den schipbruggentrein en die van de sectie pontonniërs bij de pionier- en pontonafdeeling der lichte brigade, genieofficieren zijn.

Wanneer men nu nagaat, dat in vreedstijd bij het bataljon pioniers en in speciale betrekkingen in totaal niet meer dan ongeveer 25 pionierofficieren, bij den verbindingsdienst ongeveer 13 en bij den verlichtingsdienst ongeveer 12 officieren kunnen worden te werk gesteld, en dat bij de pontonniërs nog geen genieofficieren zijn ingedeeld, dan blijkt wel, dat, zelfs al acht men minder beroepsoffi-

niging wil trachten te verkrijgen door samenvoeging van overeenkomstige Rijksdiensten, dan is deze zeker niet te verkrijgen door het indeelen van den staf der genie bij een anderen tak van Rijksdienst.

Trouwens ik vraag mij af, waarom, als men zoekt naar bezuiniging, nu juist de staf der genie zou moeten worden opgeheven. Want uit een oogpunt van landsverdediging kan deze dienst niet worden gemist en om redenen van financiëelen aard is dit zéker niet gewenscht. Wanneer men dus op de Rijksuitgaven wil bezuinigen, dan leidt de leer van de economische bedrijfsorganisatie er vanzelf toe, om een deel van den Rijksgebouwendienst over te geven aan den staf der genie. Een dergelijke organisatie is zéér wel mogelijk en van financiëele zijde bezien, in 's lands belang. Deze oplossing is dan ook alleszins te aanvaarden, wanneer men zich los maakt van politieke en andere belangen en belangtjes en gevoeligheden, welke geen invloed mogen uitoefenen, en wanneer men alleen laat gelden het eenig belang, dat voor oogen moet worden gehouden, n.l. het *landsbelang*.

Uitgaande van het feit, dat de staf der genie moet worden behouden, moet de vraag worden gesteld, of bij de bestaande organisatie, de officieren van dien staf in vreedestijd in voldoende mate worden opgeleid voor hun oorlogstaak en zij hiermede regelmatig contact houden. Met het oog hierop denk ik mij de volgende organisatie van den staf der genie:

1°. Opheffing van de thans bestaande functie der beide genie-commandanten.

2°. Vier eerstaanwezend-ingenieurs (hoofdofficieren), in oorlogstijd aan te wijzen als Hoofd van Sectie V bij de divisiegroepen, en wier standplaatsen zijn die van de vier divisie-commandanten, zoodat voortdurend contact met de oorlogsfunctie is verkregen en reeds in vreedestijd aan de betrokken divisie-commandanten tactisch-technische adviezen kunnen worden gegeven.

3°. Onder elk dezer eerstaanwezend-ingenieurs zijn in

grootere sterkte dan een regiment van andere wapens. In het bijzonder geldt dit voor het Ie bataljon, dat 2 schoolcompagnieën pioniers en 1 schoolcompagnie spoorwegtroepen omvat.

Bij deze vergelijking treft de wel zeer sobere encadree-ring van de sterke bataljons van het regiment genietroepen. Vooral valt dit op bij het vergelijken met de encadree-ring, welke een regiment infanterie heeft gekregen na de reorganisatie, welke hiervoor op 1 October van dit jaar heeft plaats gevonden.

Zoo beschikt de commandant van een regiment infanterie over een kapitein-adjutant en over een majoor voor speciale diensten, die hoofd is van het mobilisatie-bureau en die tevens belast is met de leiding van de afzonderlijke cursussen voor reserve-officieren. Het mobilisatie-bureau zelf telt nog 1 kapitein, 1 luitenant, 4 sergeanten-majoor-administrateur en 4 sergeanten voor speciale diensten. Een majoor-hoofdinstructeur is uitsluitend belast met de leiding van de regimentsschool.

Hiertegenover zien wij bij de overeenkomstige eenheid, een bataljon van het regiment genietroepen, de commandant beschikken over een luitenant-adjutant en een luitenant voor speciale diensten. Het mobilisatiebureau bestaat slechts uit 2 of 3 adjudanten-onderofficier- of sergeanten-majoor-administrateur; en dat terwijl de mobilisatie van de technische troepen, in verband met de talrijke zelfstandige detachementen, welke moeten worden uitgezonden, een betrekkelijk omvangrijke en ingewikkelde vredesvoorbereiding geeft. Bovendien komen bij een regiment infanterie de dienstplichtigen uit een beperkt aantal (ongeveer 250) gemeenten, bij de technische troepen uit het geheele land (ongeveer 1100 gemeenten), hetgeen de voorbereiding van de mobilisatie veel ingewikkelder maakt. Verder is de majoor-hoofdinstructeur niet, zoals dit bij een regiment infanterie het geval is, uitsluitend belast met de opleidingen bij het bataljon, maar ook met tal van andere opdrachten en met de leiding van de afzonderlijke cursussen voor

heid. Er is verschil in benamingen, hetgeen verwarrend werkt. Onafhankelijk van elkander beoefenen pioniers en pontonniers het slaan van verschillende typen van voorbereide bruggen. En eindelijk is het noodzakelijk, dat de pontonniers ook worden geoefend in het slaan van andere brugconstructies en aanverwante werkzaamheden, waarmede uiteraard met de indeeling van de dienstplichtigen bij dit korps rekening zal moeten worden gehouden. *De schoolcompagnie pontonniers zal dan ook in nauwer verband tot het regiment pioniers moeten worden gebracht*, terwijl bij voorkeur alle, maar zeker althans het grootste gedeelte van de officieren der pontonniers pionierofficieren zullen moeten zijn. Was de taak der pontonniers beperkt tot het maken van pontonbruggen met voorbereid materiëel volgens bepaalde, scherp omlinjende modellen, dan zouden desnoods, al is het niet gewenscht, de pontonniers nog wel met officieren van verschillende wapens kunnen worden geëncadreerd. De pontonniers moeten echter ook kunnen werken met onvoorbereid materiëel; bruggen kunnen slaan met voorbereid materiëel, als b.v. vakwerkeconstructies, waarvan de juiste toepassing moet berusten op een grondige kennis der toegepaste mechanica, enz. *Voor deze taak zijn noodig militaire ingenieurs, pionierofficieren.*

Om niet te uitvoerig te worden, want er rest nog zooveel te bespreken, volledigheidshalve slechts de opmerking, dat de schoolcompagnie torpedisten wellicht beter zou kunnen worden ondergebracht bij de marine dan, zooals thans het geval is, bij de pontonniers.

M. H., Thans de zeer moeilijke vraag, onder wiens leiding de technische troepen moeten worden gesteld. Waar de techniek thans een zoodanigen omvang heeft verkregen, dat het vrijwel niet mogelijk is, dat één Inspecteur het gebied van alle technische troepen kan bestrijken, zou de meest ideale oplossing zijn verkregen, wanneer werden gesteld onder:

1°. den Inspecteur der Genie het regiment pioniers (met de spoorwegtroepen en de pontonniers) en de schoolcompagnie van den motordienst;

en dus den bestaanden toestand te handhaven. Echter is ruime detachering van officieren van andere wapens bij de verbindingstroepen noodig om tezamen met de cursussen en vervolgecursussen, welke thans reeds worden gehouden, nog meer de gewenschte eenheid in de opleiding en in de werking van de verbindingstroepen bij de verschillende wapens te bevorderen.

Bij de verlichtingstroepen zouden officieren van andere wapens kunnen worden te werk gesteld bij de gaszoeklichten. Indeeling van deze gaszoeklichten bij de infanterie, zooals wel bepleit werd, acht ik minder gewenscht. In de eerste plaats omdat van de infanterie reeds zóóveel technische vaardigheden worden geëischt, dat het niet wel doenlijk schijnt om daaraan nog de gaszoeklichten toe te voegen, zoodat noch de opleiding van het personeel, noch een goede technische verzorging van het materiëel en deskundige leiding verzekerd zouden zijn. Opleiding van het gaszoeklichtpersoneel en beheer van het gaszoeklichtmateriëel bij de verlichtingstroepen geeft bij de tegenwoordige verhoudingen de meest doelmatige oplossing. Maar dan met ruime detacheringen bij de infanterie, om in vreedstijd het gebruik van de gaszoeklichten in tactisch verband te beoefenen. Nog kort geleden is mij bij een oefening gebleken, dat dit laatste niet overbodig is.

M. H., Ik kom thans tot het laatste punt van mijn voordracht.

De opleiding van de technische troepen.

Vooraf voor de technische troepen geldt, dat men zich bij de opleiding in de eerste plaats moet richten op den bewegingsoorlog. Nog steeds komt het voor, dat onder den invloed van den laatsten oorlog, te veel aandacht wordt geschonken aan den stellingoorlog, dat leelijke woord, waarvan niemand een juiste definitie kan geven, omdat niemand kan zeggen, wanneer eigenlijk de bewegingsoorlog overgaat in den stellingoorlog. De z.g. stellingoorlog is niet anders

une seule et même chose. C'est une erreur de faire des séances séparées de manoeuvre et de travaux de campagne''.

Opleiding van de Genieofficieren.

Reeds werd gewezen op de noodzakelijkheid om aan de officieren van de technische troepen een goede tactische opleiding te geven. In dit opzicht is reeds veel bereikt en beter nog zullen de resultaten zijn, wanneer in de organisatie van den staf der genie zoodanige wijzigingen worden aangebracht, dat ook de officieren van dien staf regelmatig kunnen deelnemen aan tactische oefeningen op de kaart en in het terrein, en zij met de commandanten der verschillende troependeelen reeds in vreedstijd samenwerken. Ook voor de officieren van den staf der genie is de „tactische reveille'' geblazen. Het is nu zaak om wakker te blijven!

De genieofficieren kunnen hun taak in het belang der andere wapens alleen goed volbrengen, wanneer zij een ruimen tactischen blik, een juist inzicht in de verschillende gevechtsverhoudingen hebben. Om dit te bereiken moeten, vooral ook in samenwerking met de andere wapens, *de verdere tactische en technische vorming van den genieofficier als gelijkwaardig worden behandeld.*

Wat de technische opleiding betreft, heeft het bij mij langen tijd een punt van overweging uitgemaakt, of het gewenscht zoude zijn de genieofficieren te splitsen in twee categorieën, die een verschillende technische opleiding krijgen, en wel in civiel-technische en in electrotechnische richting. Gezien de vele moeilijkheden, welke door de betrekkelijk kleine getalsterkte van het korps genieofficieren, uit een dergelijke regeling zouden voortvloeien bij bevordering, overplaatsingen, enz., ben ik ten slotte tot de overtuiging gekomen, dat *uit een practisch oogpunt aan de bestaande, eenvormige opleiding van alle genieofficieren aan de Koninklijke Militaire Academie de voorkeur moet worden gegeven.*

Evenwel is dit allerminst eenvoudig, daar de taak van

worden doorgevoerd, wil men de tegenwoordige, uit een praktisch oogpunt meest gewenschte wijze van opleiding der aanstaande genieofficieren kunnen handhaven.

M. H., Na hetgeen ik zoo juist opmerkte, zal het geen toelichting behoeven, dat buiten beschouwing moet blijven de wel voorgestelde opleiding van de genieofficieren aan de Technische Hoogeschool, gevolgd door een zuiver militaire opleiding. Een dergelijke opleiding zou slechts civiele technici met een militair vernisje geven. Nog daargelaten, dat de opleiding aan de K. M. A., het gedurende enkele jaren leven en werken onder een gezonde tucht, voor het verdere leven van den aanstaanden officier groote beteekenis heeft, zoo geeft de studie aan de T. H. S. niet den veelzijdig technischen grondslag, welken de genieofficier noodig heeft, terwijl bovendien bij de opleiding van den genieofficier tactiek en techniek hand aan hand moeten gaan. Wel zijn later detacheringen aan de T. H. S. gewenscht voor officieren, die zich in één bepaalde richting technisch verder moeten bekwamen.

Na hetgeen ik over de indeeling der reserve-officieren betoogde, zal het duidelijk zijn, dat de verdere vorming van deze officieren, in het bijzonder van de oudere, rekening zal moeten houden met het feit, dat de taak van deze officieren, althans in den aanvang der mobilisatie, in hoofdzaak zal liggen in de permanente stellingen. ,

Opleiding van onderofficieren.

M. H., Wat gezegd werd over de tactische opleiding van de genieofficieren, geldt, hoewel in mindere mate, ook voor de onderofficieren. Het is niet voldoende, dat een onderofficier zijn technische voorschriften kent, en weet, *hóe* hij iets moet maken. Hij moet ook weten, *waarom* hij dit moet doen, en een voldoende tactisch inzicht hebben om zich in moeilijke en onverwachte omstandigheden zelf te kunnen redden; vooral omdat de onderofficieren van de technische troepen zoo dikwijls opdrachten krijgen, waarbij zij zelfstandig moeten kunnen handelen.

laatste Prijsvraag, welke door onze Vereeniging werd uitgeschreven.

Wat de technische opleiding betreft, is uit den aard der zaak een sterke specialisatie van de technische troepen, zooals deze in den laatsten oorlog door den drang der omstandigheden vooral bij de pioniers noodzakelijk werd, niet mogelijk en ook niet gewenscht. Trouwens ik merkte reeds op, dat zelfs wanneer bij de pioniers alleen lichame-lijk goed ontwikkelde, bekwame ambachtslieden worden ingedeeld, *de oefeningstijd veel te kort is voor een grondige opleiding*, zoodat niet anders kan worden gedaan dan de beroepsvaardigheid aanpassen aan de militaire eischen, waarbij zal moeten worden volstaan met een eenvoudige, eenvormige opleiding in de richting van eenheidspioniers. Naar aanleiding van een vraag, welke mij een dezer dagen werd gesteld, merk ik hierbij op, dat *voor de technische troepen het stelsel der vooroefeningen uiteraard zóó absoluut onmogelijk en verwerpelijk is*, dat het zelfs geheel buiten bespreking moet blijven.

Met eenheidspionier bedoel ik natuurlijk den pionier, die voldoende bekwaam is in het uitvoeren van alle pioniertechnische werkzaamheden en niet wat men vroeger verstond onder den eenheidspionier, het „Mädchen für Alles”, dat voor *alle* technische werkzaamheden van pioniers, verlichtings- en verbindingstroepen, enz. moest kunnen worden gebruikt.

Blijkt in oorlogstijd meerdere specialisatie gewenscht, dan is het vormen van afzonderlijke afdelingen voor speciale doeleinden op eenvoudige wijze mogelijk, ook uit de bijzondere dienstplichtigen, wanneer de technische krachten, welke zich hieronder bevinden, althans behoorlijk geregistreerd zijn.

In het Fransche leger wordt blijkens het „Règlement sur la manœuvre et l'emploi du génie”, de specialiseering van de technische troepen nog in zeer sterke mate doorgevoerd. Nog daargelaten, of dit wel gewenscht is, kan hieraan bij ons bij den korten oefeningstijd zeker niet worden gedacht. Een dergelijke specialiseering blijft in

moeten volbrengen ; de andere wapens moeten weten, *wanneer en in hoeverre* zij in hun gevechtstaak gesteund zullen worden door de technische troepen. Bij herhaling wijs ik op deze noodzakelijke samenwerking, want nog te veel blijkt, dat niet algemeen een juist inzicht bestaat in de taak van de technische troepen, die zelf niet altijd voldoende in de gelegenheid worden gesteld om de taak, welke zij in het geheel moeten volbrengen, te leeren begrijpen en beoefenen.

Ten slotte moet er nog op worden gewezen, dat het van veel belang is, niet het minst in financiëel opzicht, dat bij de oefeningen van de technische troepen werken in permanente stellingen, in barakkenkampen, enz. worden uitgevoerd, welke een blijvende waarde behouden. Niet minder belangrijk is het uitvoeren van werkzaamheden als opruimingen met behulp van springstoffen, slaan van hulpbruggen, wegverbeteringen, enz. door de pioniers voor burgeraannemers, overheidslichamen, enz., zooals nu reeds veelvuldig geschiedt. Een opwekkende oefening voor de troep gaat hierbij samen met het algemeen belang, terwijl daardoor tevens de waardeering en de sympathie, welke de weermacht zoo noodig heeft, worden bevorderd. Ook in het Fransche „Règlement sur la manoeuvre et l'emploi du génie” wordt hierop de nadruk gelegd, en bepaald: „Les chefs de corps devront rechercher toutes les occasions de faire exécuter à leurs troupes des travaux réels. A cet effet, ils entreront en relation avec les propriétaires, les entrepreneurs civils, les communes, et feront effectuer par les unités sous leurs ordres les travaux d'intérêt général ou privé qui leur seront signalés”.

M. de V., Ik ben hiermede gekomen aan het einde van mijn beschouwingen, die, ik herhaal het, in den korten spreektijd slechts *algemeene* hoofdlijnen konden aangeven. Ik hoop, dat deze zullen leiden tot het besef, dat de betekenis, welke de techniek voor de tegenwoordige oorlogvoering heeft, tot uiting moet komen in *een juiste verhouding van de sterkte van de technische troepen tot die van*

compagnieën werktroepen en wegwerkerstroepen uit de buitengewone dienstplichtigen;

het oprichten van een landstormkorps wegwerkers-troepen;

het meer mobiel maken van de pioniercompagnieën; en een goede gereedschapsuitrusting.

5. Opheffing van den staf der genie is met het oog op het aantal beroepsofficieren der genie, dat bij mobilisatie benodigd is, niet mogelijk, en is bovendien in 'slands financiëel belang niet gewenscht.

De dienst van de officieren van den staf der genie moet zoodanig worden geregeld, dat deze officieren de technische en tactische kennis kunnen opdoen en ook kunnen bijhouden, welke voor een grondige vervulling van hun oorlogstaak vereischt wordt.

6. De technische troepen moeten worden georganiseerd in afzonderlijke regimenten, waarvan de encadreering in overeenstemming moet worden gebracht met die van regimenten der andere wapens.

7. De wijze waarop de technische troepen hun taak moeten volbrengen, eischt, in het bijzonder bij het veldleger, de beschikking over tactisch en technisch goed opgeleid beroepskader en een voldoende aantal vrijwilligers.

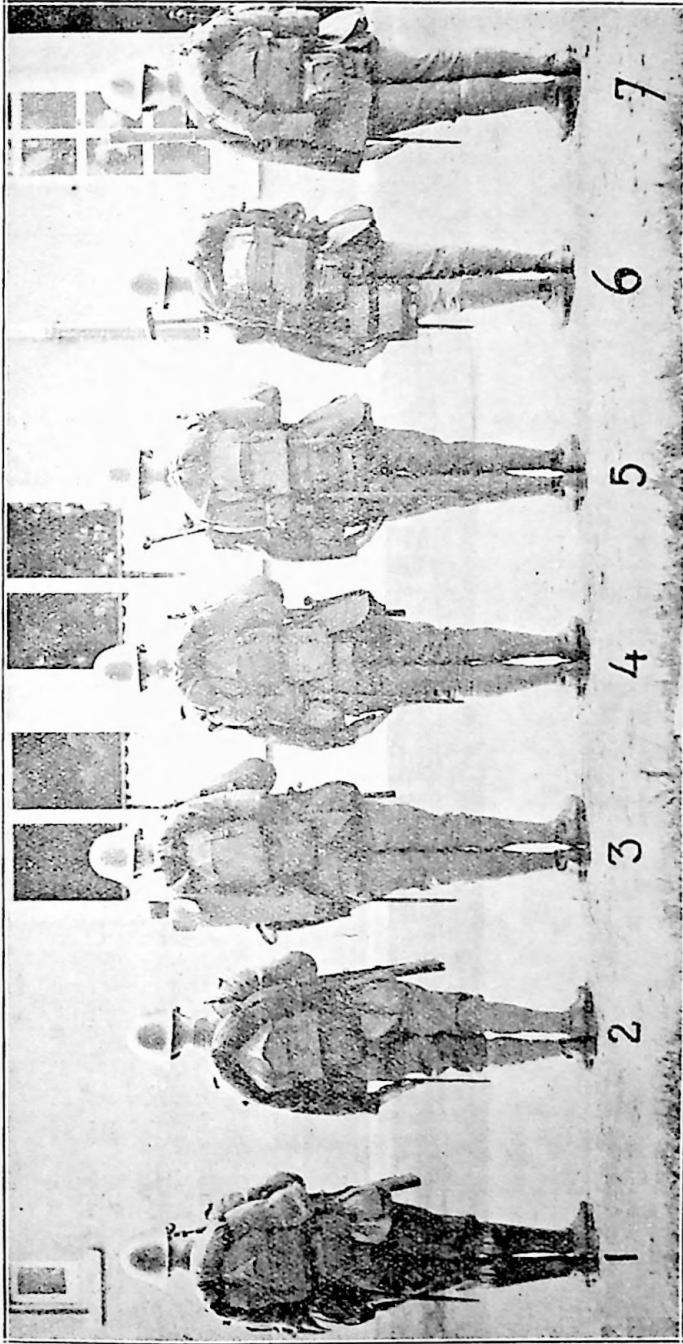
De reserve-officieren zullen, althans in den aanvang der mobilisatie, hun taak voor een groot deel vinden in de permanente stellingen.

8. Voor de niet-technische troepen is een goede technische opleiding noodzakelijk, en wanneer deze oefeningen op de juiste wijze worden gehouden, in voldoende mate mogelijk.

9. Splitsing van het korps genieofficieren in civieltechnische en electrotechnische officieren is uit een practisch en uit een organisatorisch oogpunt niet gewenscht.

Hiermede moet bij de opleiding, bij de verdere vorming en bij de indeeling van de genieofficieren rekening worden gehouden.

10. In den veel te korten militairen oefeningstijd is een

Draagbaar gereedschap van een compagnie pioniers.

1. Sergeantsstasch. — 2. Korporaaltasch. — 3. Pioniergereedschapsuitrusting No. 1. — 4. Pioniergereedschapsuitrusting No. 2. — 5. Pioniergereedschapsuitrusting No. 3. — 6. Vierkante schop. — 7. Groote bijl.

OPMERKINGEN.

I N H O U D.

TASSCHEN.

I N H O U D.															
Tasschen.	Aantal.														
	Duinstokken.	Terrainmeetstru- menten.	Schroefdraders.	Hakbeitels.	Hollandsche schroefstelsels.	Verstelbare steek- stelsels.	Timmermans- hamers.	Dradnagels 05 kg.	Handzagen.	Combinatiestangen.	Dradsnijtangen.	Handbijlen.	Kettingzagen met bandzagen.	Avengren met knik. Nijptangen.	Vierkante schoppen.

Officierstasch 1)	5	1															
Sergeantsstasch 1)	9	1															
Korporaalsstasch	12		1														
Pioniergereedschapsuitrusting Nr. 1	74		1	1	1	1	1	1	1	1							
Pioniergereedschapsuitrusting Nr. 2	54							1	1	1							
Pioniergereedschapsuitrusting Nr. 3	16							1						1	1		
Foudraal Genie tot vierkante schop	32																1
Foudraal Genie tot groote hijl	16																

1) Rovendlon bestemd voor het medevoeren van schrijff- en teekenbehoefden.

Per sectie zijn aanwezig 2 sergeanten en 2 korporaals als groepscommandanten en 1 korp. als plaatsverv. groepscommandant. De geniesoldaten zijn verdeeld over 16 groepen, elk van 11 man. Van de 24 overblijvende soldaten treden 12 soldaten op als plaatsvervangend groepscommandant, terwijl de 12 overigen zijn ingedeeld bij den korpstrein. Van de 12 plaatsvervangende groepscommandanten zijn 6 voorzien van een pioniergereedschapsuitrusting Nr. 1 en 6 van een pioniergereedschapsuitrusting Nr. 2.

Per groep zijn aanwezig: 4 pioniergereedschapsuitrustingen Nr. 1; 3 pioniergereedschapsuitrustingen Nr. 2 en 1 pioniergereedschapsuitrusting Nr. 3; 2 foudraal Genie tot vierkante schop en 1 foudraal Genie tot groote hijl.

Van de 12 bij den korpstrein ingedeelde soldaten zijn 4 voorzien van een pioniergereedschapsuitrusting Nr. 1. De 8 overigen hebben geen pioniergereedschapsuitrusting.

den Regimentsstaf. De drie volgende oplossingen, die onder meerdere mogelijk zijn, worden door mij aanbevolen:

1°. De verhouding naar alle richtingen blijft ongeveer als ze thans is, gezien de faciliteiten, die de B. Cn. reeds thans op dit gebied hebben. Alleen blijven den brigadestaf, want zoo zullen we die thans moeten noemen, alle besloomingen van een Korpscommando, over een vredessterkte als van een I. B., bespaard.

2°. De instructie van den I. d. G. worde zoodanig gewijzigd, dat diens verhouding tot den Commandant der Geniebrigade ongeveer wordt als die van den I. d. I. tot een I. B. of als van den I. d. A. tot een A. B.

De verhouding van den Commandant der Geniebrigade tot den C. V. wordt alsdan, afgescheiden van den naam, als van een divisiecommandant tot den C. V.

Het Korps P. & T. moet in het geval 2 ressorteeren onder den Commandant der Geniebrigade, doch niet in het geval 1.

3°. De derde methode is gebaseerd op een geheel nieuwe groepeeringswijze, waarbij de vroegere Regimentscommandant zelfs geheel verdwijnt, doch waarschijnlijk een officier van den Generalen Staf in meerdering van de organisatie zal komen. Van den Regimentsstaf blijft o.a. bestaan: speciale diensten, magazijnen en werkplaatsen, thans onder een hoofdofficier met verhoogde bevoegdheid, zoodanig als de Regimentskaderschool. Het Regiment Pioniers alsdan te vermeerderen met het contingent bestemd voor de verlichtingsafdeelingen (gaszoeklichten) van het tegenwoordige 3de bataljon, blijft met het Korps Pontoniers en Torpedisten ressorteeren onder den Inspecteur der Genie. Het Regiment Verbindingsstroepen komt via den D. E. V. te ressorteeren onder den Chef van den Generalen Staf; de D. E. V. zal hierdoor thans wel zoodanig overbelast worden, dat vermeerdering met den vorennoemden hoofdofficier noodig zal worden.

Het Regiment Verlichtingstroepen, vrijwel uitsluitend bestemd om medewerking te verleenen aan Luchtdoelartil-

In het eerste punt van behandeling geeft de Maj. S. aan, hoe de techniek gevoerd heeft en tot uitbreiding der getalsterkte, en tot streng doorgevoerde specialisatie.

Wanneer deze twee dingen samengaan, zijn zij, om praktische redenen zonder meer te aanvaarden. Maar waar de uitbreiding van de getalsterkte onzer technische troepen, althans voor het veldleger, niet van groote beteekenis is geweest, kan dit *ons* niet tot de beste oplossing van het organisatie-vraagstuk voeren.

Door streng doorgevoerde specialisatie toch wordt het nuttig effect van het arbeidsvermogen dier troepen verminderd. De technische eischen zijn in den oorlog lang niet immer gelijk. De aard van het terrein en van de operaties wisselt; daarmede echter ook hetgeen van technische troepen gevraagd wordt. Zoo kan men zich zelfs in ons waterrijke land best een oorlogsphase voorstellen, waarin weinig gevraagd wordt op gebied van *brugslag*, doch des te meer op gebied van het *inrichten van stellingen* of *vernielingen*.

Indien het voor verwezenlijking vatbaar ware, zou er naar mijne meening alles voor te zeggen zijn, die specialisatie nog *minder* ver door te voeren in ons veldleger, dan reeds het geval is. Ik doel hiermede op de omstandigheid, dat wij in de P. An. der D. G. een compagnie D. G.-troepen zouden kunnen bezitten, welke bijvoorbeeld ook vernielingsopdrachten of bij het inrichten van een stelling, versterkingsopdrachten uitvoert. Ik begrijp volkomen, dat de pontonniers de 5½ maand eerste oefeningstijd hard noodig zullen hebben om bruikbaar pontonnier te worden, maar ik voeg er onmiddellijk bij, dat datgene, wat mogelijk bij wijze van afwisseling aan het programma hunner opleiding *kan* worden toegevoegd, in sommige gevallen groote winst aan arbeidskracht kan beteekenen. M.a.w., indien het specialistische karakter dier troepen, *zij het ook in geringe mate*, verminderd kan worden, beteekent dit vergrooing der beschikbare pioniers-sterkte. In het Fransche leger heeft men in de *sapeurs-pontonniers* feitelijk dergelijke troepen; in de vrijwilligers-legers gaat men uiteraard nog

beter gereedschap met zich voeren, waarbij ik meer in het bijzonder het oog heb op mechanische werktuigen. Thans moet deze arbeid ook door de normale Cn. P. worden gepresteerd. Zij beschikken echter noch over verkennings- en inlichtings-organen, noch over eigen voertuigen om resp. de materialen vroegtijdig op te sporen en daarna te verzamelen. Het Amerikaansche Divisie-pionierregiment beschikt bij den Staf over een aparte *verkenningafdeeling* en over een *pionier-inlichtingen dienst*. — Gouverner, c'est prévoir! Hoeveel tijd zou niet gewonnen kunnen worden, indien b.v. onder bescherming van het optreden der D.G. Verkenningafdeelingen een *Genie-Verkenningpatrouille* tegelijk voor P. An. en Cn. P. gegevens verzamelde, betreffende de technische toestand van wegen en de daarin gelegen kunstwerken, herstellingsarbeid en materiaalbronnen. Ook zou uitbreiding van den *inlichtingendienst* met een afdeling „Genie-Inlichtingendienst” zeker belangrijk werk kunnen verrichten. In den laatsten oorlog maakte bijv. het Engelsche leger daarvan een loonend gebruik, vooral bij de voorbereiding van offensieven in waterrijke gebieden, door het verzamelen van gegevens van de Openbare Werken van betrokken plaatsen of doordien zij gegevens putte uit schijnbaar onbeteekenende middelen, zooals bijv. eens door het verzamelen van prentbriefkaarten van bruggen uit dat gebied.

Naar mijne meening zal een officieel-verkenningsorgaan groote voordeelen bieden boven die, welke in tijd van oorlog toch geïmproviseerd worden, met alle nadeelige aanleve van dien: dubbel werk, waardoor tijd- en arbeidsverspilling.

Een verdieping der organisatie in dezen geest is naar mijne meening van het hoogste belang. Ik moge in dit verband even wijzen op punt 281 van het V. V., waaruit men den indruk krijgt, dat de pioniers bij den voortroep van een voorhoede marcheren, opdat zij in den tijd, dien de hoofdmacht noodig heeft om een door den voortroep gepasseerd punt te bereiken, reeds eventueel de noodige

groot, zal het van belang zijn, de compagnieën niet groot te maken, een eisch, die toch reeds gesteld wordt door de wijze van werken der compagnie in het algemeen: zij is somtijds in de breedte en de diepte van het divisievak over groote afstanden verspreid, met als gevolg moeilijkheden voor de leiding, de regeling van materiaal-distributie en, niet te vergeten, bij de verpleging.

Door numerieke verdubbeling der personeelsterkte zou de huidige compagnie een log onderdeel worden, ongeschikt voor eenhoofdige leiding, enkelvoudige verpleging, enz. De meeste organisaties in het buitenland toonen dan ook *kleine* compagnieën, waarbij de Amerikanen het verst gaan met compagnieën van 2 *pelotons à 50 man*, georganiseerd in een regiment van een stafcompagnie en twee bataljons à 3 compagnieën.

Ik dank U, M. d. V., mede voor Uwe welwillendheid, met mijn vroegtijdig vertrek te hebben willen rekening houden.

Luitenant Kolonel Jhr. ALTING VON GEUSAU.

M. d. V. M. H.!

Met zeer veel belangstelling heb ik de goed verzorgde en belangwekkende voordracht van den geachten spreker van heden avond gehoord. En voorop zij gesteld, dat ik het met de hoofdzaak van zijn betoog, dat versterking onzer technische troepen onafwijsbaar noodzakelijk is, geheel eens ben. Het heeft wellicht zijn nut, dat een officier van een ander wapen, dat ook eens nadrukkelijk vaststelt.

Ik ben echter een weinig teleurgesteld, doordat Spr. de eenige voor de hand liggende oplossing blijkbaar niet heeft aangedurfd. Hij vraagt 2 compagnieën pioniers per divisie en 2 per divisiegroep, d.i. dus een totaal van 24 compagnieën pioniers. Wij hebben 8 compagnieën; spr. wil daarbij voegen de 8 compagnieën uit de stellingen, maar dan komt hij er nog 8 te kort.

Voorts bespreekt hij zelfs de noodzakelijkheid, bij het veldleger nog afzonderlijke legerpioniers in te deelen.

Gelukkig ziet hij in, dat het niet aangaat om de uitbrei-

Het behoeft wel geen nader betoog, dat bij eene uitbreiding van pioniereenheden e. a. technische troepen een vermeerdering van beroepspersoneel past om de vredesopleiding te verzorgen.

2e. Ik juist voor technische officieren zooveel mogelijkheden zie om die aan de burgermaatschappij te ontleenen. Het heeft mij een weinig verbaasd, deze Spr., die toch altijd terecht zoo ijvert voor het tewerkstellen van dienstplichtigen en reservisten in overeenstemming met hun civiele bekwaamheid, een zoo sterke vermeerdering van technisch beroepspersoneel te hooren bepleiten.

In de derde plaats hoorde ik Spr. zeggen, dat hij de compagnie pioniers in drieën wil indeelen en de compagnie torpedisten bij de marine wil onderbrengen. Ik ben het met beide uitspraken oneens.

Ik vind het juist een voordeel, dat als er van de compagnie pioniers een sectie is toebedeeld aan elk der regimenten infanterie eener divisie, er dan toch nog een sectie overblijft voor het maken van een divisie-commandopost of voor andere werkzaamheden.

Wat de torpedisten aangaat, breng ik in herinnering, dat deze troepen behalve hun eigenlijke taak bij de mijnversperringen, ook nog een gewichtige rol vervullen bij verdediging en bewaking op onze groote rivieren. Laten wij nu de marine op de hooge zee houden en de torpedisten van de landmacht op de binnenwateren. Ik geloof dat zulks beter is zoowel voor de zeemacht als voor de landmacht.

M. d. V. Ik zal niet langer van de aandacht van de vergadering misbruik maken.

Ik heb met bijzonder veel genoegen gehoord, dat de oeroude en degelijke opleiding, die sedert ruim een eeuw aan onze grijze K. M. A. gegeven wordt, ook nog de volle instemming heeft van den majoor SCHARROO, die op het gebied van het militair onderwijs waarlijk niet de eerste de beste is.

Ik eindig, M. d. V., met U dank te zeggen voor de mij geboden gelegenheid tot gedachtenwisseling.

Bij het desideratum van verdubbeling nu is niet alleen niet overvraagd, doch bleef men nog altijd 33 % beneden de tegenwoordig algemeen als normaal aangenomen verhouding, n.l. dat *'n de divisie moet worden beschikt over een bataljon pioniers van evenveel compagnieën, als de divisie regimenten infanterie telt*, hetgeen dus voor onze organisatie zou willen zeggen: een bataljon van 3 compagnieën. (Uit den aard der zaak is hier uitsluitend sprake van eene sterke-verhouding, en niet van eene tactische verhouding met de bedoeling om normaal elke compagnie pioniers te beschouwen als bij een der regimenten infanterie behoorende.)

Er blijft dan zelfs voor het vermoedelijk veelvuldig voorkomende geval, dat elk regiment (tijdelijk) den bijstand van eene compagnie pioniers noodig heeft — zooals zich in het bijzonder in den stellingoorlog zeer vaak zal voordoen — voor den D. C. zelven, d.w.z. voor werkzaamheden van algemeen divisie-belang, niets over. Vandaar ook, dat het Duitse legerbestuur, hetwelk reeds tijdens den oorlog de na afloop daarvan aan te houden organisatie in studie had genomen, in 1918 had besloten om alsdan te vormen een pionierbataljon van 4 compagnieën per divisie, opdat zoo noodig aan elk regiment eene compagnie zou kunnen worden toegewezen en bovendien voor algemeene werkzaamheden minstens eene compagnie zou beschikbaar blijven.

Drie compagnieën pioniers per divisie lijkt mij derhalve de norm, waarop ook wij moeten aansturen.

Laat ik hieraan nog toevoegen, dat eene eventueele voldoening aan dezen wensch n. m. m. in geen geval zou mogen gaan ten koste van de infanterie, op welk wapen ten bate van andere uitbreidingen reeds zoo vele wissels getrokken zijn en dat o.a. dientengevolge een jaar geleden met de vermindering van de sectie tot 3 groepen nog eene 25 %-veer heeft moeten laten. Daarom fluister ook ik — zij het schuchterder dan de Overste ALTING VON GEUSAU — het woord „contingentsvermeerdering”.

Een tweede punt, waarop ik gaarne even het licht zou

regel al hunne krachten zelve zullen noodig hebben, zal het hoofd der sectie de volledige en vrije beschikking behooren te hebben over eenig officiers- en onderofficierspersoneel, hetwelk dus organiek bij de sectie zal moeten zijn ingedeeld.

Hoe is het daarmee te onzent gesteld?

Volgens het boekwerk Oorlogsorganisatiën omvat :

Sectie V van den D. G.-staf: 1 hoofdofficier of kapitein, 1 luitenant en 4 sergeanten;

Sectie V van den Div.-staf: 1 kapitein of luitenant en 1 sergeant;

Sectie V van den staf der Lt. B.: niet aanwezig.

De gevolgde gedachtengang is slechts in zooverre logisch, dat ook hier, evenals bij de overige pionier-organisatiën, te weinig is gegeven. Alleen voor den D. G.-staf kan deze samenstelling, ofschoon sober genoeg, er desnoods nog mede door; voor de Div. zal echter met niet minder kunnen worden volstaan dan eveneens 2 officieren en 4 onderofficieren. Bij de Lt. B. ten slotte zal de practijk er toe leiden, dat op den C.-P. P. A. een beroep wordt gedaan voor de diensten, welke men van eene sectie V zou verlangen. Aangezien de commandant van die afdeeling — hetgeen bovendien vaak een reserve-officier zal zijn — aan zijn commando als zoodanig reeds de handen vol zal hebben, is ook hier de instelling van een afzonderlijk orgaan sectie V m.i. dringend geboden.

Alleen mijne derde opmerking betreft een tegenspraak van de inleiding, n.l. waar daarin is gezegd, dat de inhoud van o.m. de ptn. 35 en 36 van de Gev. Handl. als zeer juist kan worden beschouwd — eene opvatting, welke door mij geenszins wordt gedeeld.

In De Militaire Spectator van Juli 1926 (*Eenige opmerkingen over versterkings- en pionierarbeid, gebruik der pioniertroepen en het Algemeen Gevechtsvoorschrift*) nam ik — na eene uiteenzetting van de beginselen van het gebruik der pioniertroepen, welke zich volledig dekt met die welke hedenavond werd gegeven — de volkomen gelijkhui-

keert. Dit wekt niet op tot meer uitgebreide studie van het vak, wat slechts kan worden verbeterd door als luitenant ook officieren der Genie in te deelen.

De Majoor SCHARROO heeft nog de wenschelijkheid betoogd, dat de pontonniers zich niet alleen bepaalden tot het slaan van ponton- en schipbruggen, doch ook het slaan van andere bruggen zouden beoefenen. Ook de luitenant LOHMEIJER liet zich in dien geest uit. Ik kan de Heeren verzekeren, dat dit reeds geschiedt, voor zoover de beschikbare tijd zulks toelaat; wel is waar raakt dit bij de dienstplichtige pontonniers wel eens in het gedrang door de korte oefentijd, doch met het dpl. kader en met de a.s. reserve-officieren wordt het wel degelijk beoefend. Heb ik den heer LOHMEIJER goed begrepen, dan wil deze de taak van de pontonniers nog meer uitbreiden en verwees hij daarbij naar het Fransche leger. Ik moge er echter op wijzen, dat de Kolonel BAILLS in zijn boek „Franchissement de Fleuves par les Armées modernes” zelf aangeeft, dat de waarde van de pontonniers van 1914—1918 veel hooger was, dan die van hen, die thans gevormd worden met een dienstdienst van 18 maanden. Wij moeten daarentegen werken met een dienstdienst van 5½ maand.

De Kapitein S. VELDMEIJER. 1)

M. de V., M. H.,

Dat ik de gelegenheid heb, enkele woorden te kunnen zeggen, waarmede ik wellicht een weinig kan bijdragen tot verruiming van het inzicht in een onderdeel van de belangwekkende voordracht, die wij mochten aanhooren, dank ik aan de vriendelijkheid van den Majoor SCHARROO, die mij vóór dezen avond, in kennis stelde met den inhoud van zijn betoog.

Het ligt voor de hand, dat mijn bijzondere belangstelling

1) Daar deze Spr. onverwacht verhinderd werd ter vergadering te verschijnen heeft de Redactie zijn manuscript toch geplaatst.

afknabbeling van den oefentijd en waakzaam blijven om van een mogelijke gelegenheid tot uitbreiding ervan te geraken, terstond te profiteren.

Wie echter slechts volstaat met het betreuren van den te beperkten opleidingstijd, maakt zich te gemakkelijk van de moeilijkheden die de goede ontwikkeling van zijn wapen in den weg staan, af.

Indien de eerste oefeningstijd te kort is, klemt het zooveel te meer daaruit te halen, wat redelijkerwijs mogelijk is.

Er moet met den tijd worden gewoekerd, d. w. z. er moet worden georganiseerd.

Ons militair onderwijs — deze aanduiding toegepast op de opleidingen in alle legeronderdeelen — is *onvoldoende* georganiseerd.

Geen leerplans, geen tijdverdeeling, geen planmatige indeeling der leerstof, geen oefenmethoden zijn vastgesteld.

De einduitkomsten, die moeten worden bereikt, zijn — soms dan nog in vage termen — aangeduid.

De leerstof voor officieren, onderofficieren en soldaten is samengebracht in een groot aantal reglementen en voorschriften. En op deze beide onvaste bases wordt tot nu toe het onderricht naar willekeur ingericht.

Weinigen staat duidelijk voor oogen, wat als uitkomst kan en moet worden bereikt.

Ieder houdt er een eigen oefenmethode — voor zooverre van een methode kan worden gesproken — op na.

Wat de een als hoogste wijsheid aanbeveelt, onderwijst de ander in tegengestelden zin.

Het beroeps-personeel redt zich langs verschillende wegen nog wel, het reserve-personeel, dat o. a. bij de herhalings-oefeningen een instructieve taak vervult, tast veelal geheel in het duister.

Hierin schuilt naar mijne meening de fout.

Het betreft hier volstrekt geen specifiek Hollandsche fout.

In het buitenland is het niet beter.

ontvangen, had ik de gelegenheid langs empirischen weg een tijdstabel te ontwerpen, voor de verdeeling van den oefentijd over de verschillende vakken, die den tirailleur en den mitrailleur moeten worden onderwezen.

Voor de pionier-oefeningen kon ik een belangrijke tijdruimte reserveeren.

Deze oefeningen vingen de 2de oefenweek aan en kwamen op ieder wekelijksch dienstprogramma voor, gedurende vrijwel den geheelen diensttijd.

Organisatie van het onderwijs wil eveneens zeggen, dat een leerplan moet worden opgemaakt en leergangen moeten worden opgebouwd, waarin nauwkeurig wordt aangegeven, welke leerstof moet worden behandeld en hoe deze dient te worden verwerkt.

Wordt aan dit alles voldaan — ik heb het praktisch kunnen ervaren — dan is het mogelijk om alle arbeid, die aan een sectie infanterie te velde kan worden opgedragen, gedurende den eersten oefeningstijd inderdaad te verrichten.

Naast de vervaardiging van bivak-inrichtingen, het ingraven binnen vuurbereik, het ontwikkelen van gevechtdkkingen uit de schuttersputten, is het mogelijk een sectie-steunpunt te bouwen, voorzien van een commandopost, uitkijk- of waarnemings-post, bijzondere inrichtingen, als o.a. bergplaatsen, en waarin verschillende typen van schuilnissen en schuilplaatsen kunnen worden aangebracht, zij het ook, dat het aantal moet worden beperkt, in verband met het beschikbare materieel.

De verschillende typen van draadversperringen kunnen daarbij tevens worden uitgebeeld.

Bovendien kan het samenstellen, vervoeren en bouwen van vonders grondig worden beoefend.

De beoefening van het vak pionieren door het dienstplichtig kader en de dienstplichtigen tezamen, geeft wel het meeste rendement.

Mocht ik hiermee voor U een weinig te veel in details zijn afgedaald, dan hoop ik, dat U mijn dit ten goede zult willen houden.

pionier-technische vorming van den troep ernstig is overtuigd, met het beheer van het materieel en het toezicht op het terrein wordt belast, zal deze door een doeltreffend beheer weten te bereiken, dat een voldoende hoeveelheid middelen ter beschikking komt en blijft.

U zult hebben begrepen, dat hetgeen ik hiervoor over de praktische mogelijkheid van een voldoende technische vorming van de infanterie in het licht stelde, slechts van toepassing is op de dienstplichtigen, die hun volledige eerste oefeningstijd bij het regiment doorbrengen.

Bij het vooroefeningsinstituut is daaraan niet te voldoen.

Die, voor den soldaat onontbeerlijke, vaardigheid, kan den voorgeoefende niet worden bijgebracht.

Hopen we, dat de commissie voor het Vooroefeningsinstituut ook hiervoor een oplossing zal weten te vinden.

Met een enkel woord wil ik er nu nog voor waarschuwen, de technische troepen, die te gering in getal zijn, uit te breiden ten koste van het wapen der infanterie.

De belangwekkende artikelen over, „De bloedarmoede van het Nederlandsche Leger, inzonderheid van de Infanterie, van den Luitenant-Generaal W. E. VAN DAM VAN ISSELT, moge ik kortheidshalve als bewijs voor deze stelling aanvoeren.

Uitbreiding van het contingent — laten we het toch eerlijk zeggen — zal er moeten komen om én de technische troepen én de infanterie de kracht te schenken, die noodzakelijk is, opdat het Leger in het belang van Volk en Land éénmaal — en wie zal zeggen, binnen welken korten tijd reeds — zijn taak zal kunnen vervullen.

Kolonel VAN ERMEL SCHERER.

M. de V., M. H.,

Onder dankbetuiging aan den inleider voor het mij ter inzage verstrekken van zijn belangwekkende voordracht, moge ik beginnen met te zeggen, dat ik deze over 't algemeen met groote instemming gehoord heb.

Op één punt wil ik een kleine aanvulling geven. Wan-

vergadering hoop te mogen beschouwen, wanneer ik den kolonel CRAMWINCKEL toewensch een spoedig en algeheel herstel en terugkeer te midden van de technische troepen, die hem zoo na aan het hart liggen. (Applaus).

— Toen ik deze woorden uitte, had ik weinig kunnen vermoeden, dat wij den kolonel CRAMWINCKEL reeds zoo spoedig zouden moeten missen. Ik voel mij dan ook gedrongen aan het gesprokene in de vergadering een woord van eerbiedige hulde toe te voegen aan de nagedachtenis van mijn hooggeachten regimentscommandant, die tot het laatst zijn volle en warme belangstelling gaf aan de organisatie van de technische troepen in het algemeen en van zijn regiment in het bijzonder. —

Verder, M. de V., wil ik een woord van dank brengen aan de sprekers, die zich de moeite van de reis naar Utrecht hebben willen getroosten om hunne waardevolle opmerkingen naar aanleiding van de door mij gehouden voordracht kenbaar te maken, terwijl ik niet het minst mijn dank moge betuigen voor de instemming, welke bij het debat met het hedenavond door mij gesprokene werd betuigd. Die eenheid van opvatting zal, naar ik hoop, er toe bijdragen, dat de door ons allen noodig geachte verbeteringen, welke zeer wel mogelijk en bereikbaar zijn, worden verkregen.

En eindelijk hoop ik, dat de Heeren, die buiten het leger staan en die de voordracht hebben willen bijwonen, in het bijzonder de Heer MUSSERT, Hoofdingenieur van den Provinciaalen Waterstaat in Utrecht, overtuigd zullen zijn, dat hunne aanwezigheid ten zeerste op prijs wordt gesteld. Niet het minst ook, omdat in de gemobiliseerde weermacht in zoo vele opzichten een nauwe samenwerking zal moeten bestaan tusschen de Waterstaatsautoriteiten en de technische troepen.

Wanneer ik dan de door de verschillende sprekers gemaakte opmerkingen kort beantwoord, dan juich ik het toe, dat de kolonel CRAMWINCKEL, die als Regimentsecommandant, beter dan wie ook, kan beoordeelen, dat de

den staf der genie, op de hoogte blijven van hun oorlogstaak. De luitenant LOHMEYER heeft mijn beschouwingen, dat echelonnering van de organisatie van de pioniers in de diepte noodzakelijk is, ondersteund. En eveneens deel ik zijn meening, dat de uit de buitengewone dienstplichten te vormen eenheden, de werktroepen, goed georganiseerd moeten zijn en dat deze vooral een niet te groote sterkte mogen hebben.

Wanneer de luitenant LOHMEYER mijn voordracht van hedenavond nogeens naleest, dan zal hij zien, dat wij niet van meening verschillen over het feit, dat specialisatie van de technische troepen in een zoo sterke mate als dit in den laatsten oorlog door den drang der omstandigheden moest geschieden, in vreedstijd *niet mogelijk* en zelfs ook *niet gewenscht* is. Ook in oorlogstijd echter moet een dergelijke sterke specialisatie, waardoor de gevechtskracht van de technische troepen zeker niet wordt verhoogd, zoo lang mogelijk worden tegengegaan; al zullen wellicht evenals dit in den laatsten oorlog het geval is geweest, de sterke uitbreiding van het aantal technische troepen en de korte tijd, welke voor de opleiding kan worden bestemd, wel weder dwingen om tot meerdere specialisatie over te gaan.

Dat de overste ALTING VON GEUSAU zoo krachtig ondersteunt, dat uitbreiding van de sterkte van de technische troepen een dringend vereischte is, verdient alle aandacht. Evenzoo waardeer ik het in hooge mate, dat iemand, die in deze materie zoo tot oordeelen bevoegd is als de geachte debater, met klem contingentsvermeerdering beschouwt als het meest afdoende middel om tot verbetering te komen. Ik herhaal dan ook nogeens de opmerking, die ik vanavond reeds maakte: laat men in het belang van het leger, en in het belang van land en volk, toch vooral in dezen tijd, waarin onze volkskracht en ons nationaal volksbewustzijn niet genoeg kunnen worden aangewakkerd, toch niet terugdeinzen voor de bezwaren, die tegen

reikbare als minimum voor oogen gehouden, al erken ik gaarne dat de door den majoor VAN DEN BERG beoogde uitbreiding gewenscht en meer doeltreffend zal zijn.

Dat de Gevechtshandleiding de taak van de pioniers in groote trekken niet geheel juist zou weergeven, kan ik niet onderschrijven. Om niet te lang misbruik te maken van Uw aandacht, hoop ik hiervoor te mogen verwijzen naar de beschouwingen, die ik in de Wetenschappelijke Jaarberichten van 1914—1919 en volgende jaren over de taak en het gebruik van de pioniers gaf.

De groote moeite, welke de overste DE KAT heeft willen doen om naar Utrecht te komen voor het bijwonen van deze voordracht, waardeer ik vooral, omdat daardoor door iemand, die de taak van de pontonniers zoo grondig in alle rangen heeft leeren kennen, de meening wordt onderschreven, dat de indeeling van genieofficieren bij de pontonniers noodzakelijk is en wel niet alleen in de hoogere rangen, maar ook voor de kapiteins en luitenants.

Met genoegen hoorde ik ook, dat bij de pontonniers, zij het ook alleen door officieren en onderofficieren, het slaan van andere brugtypen wordt beoefend.

M. H., Ik herhaal mijne meening, dat deze laatste oefeningen ook moeten worden uitgebreid tot de dienstplichtigen en dat ook met het oog op deze oefeningen, een zeer nauwe samenwerking tussehen pontonniers en pioniers een onafwijsbaar vereischte is om tot goede resultaten te komen.

Dat de kapitein VELDMEYER door treurige familieomstandigheden hedenavond niet tegenwoordig kan zijn, betreur ik zeer. Maar ik ben U hoogst dankbaar, M. de V., dat U aan het heldere betoog van den heer VELDMEYER een plaats wilt inruimen in het gedrukt verslag. Want ik acht het van veel belang, dat de kapitein VELDMEYER, die zich met zooveel succes beijvert om den oefeningstijd van de infanterie zoo doeltreffend mogelijk te doen gebruiken. uiteenzet, dat daarbij alleszins de mogelijkheid bestaat om ook aan de technische opleiding voldoende aandacht te

Hij heeft op heldere wijze aangetoond het groote belang van een goede verzorging van de organisatie en opleiding onzer technische troepen. Er is hedenavond wel duidelijk gebleken, dat uitbreiding dringend noodzakelijk is.

Ik dank in de eerste plaats den spr. voor de moeite die hij zich gegeven heeft en voorts de Heeren DE KAT en LOHMEYER, die van elders zijn overgekomen om aan het debat deel te nemen.

Ook betuig ik nog mijn erkentelijkheid aan de Heeren, die aan het debat hebben willen deelnemen en ons hunne inzichten in dit belangrijke onderwerp hebben willen doen kennen.

Met dank, ten slotte, aan U allen voor Uw aanwezigheid, sluit ik deze vergadering.

Mededeelingen van huishoudelijken aard.

OPGAVE VAN NIEUWE LEDEN.

's-Gravenhage: J. A. Bouman, res. 1e Luit. Inf., T. Tanja, res. Lt. Kol. Genie, H. A. M. E. Janssen, Kap. Staf Inf., J. Oosting, Vaandrig 6 R. I. Breda: J. M. Steenbeek, 1e Lt. Inf. Gorinchem: J. Hussem, 2e Lt. Art., Korpsboekery 1 R. O. A. Kampen: Drs. A. de Graaff, School voor Res. Off. der Mil. Adm. Leiden: O. W. S. Josephus Jitta, Kornet 3 R. A., H. W. J. Bosch, Vaandrig 4 R. I. Maastricht: A. A. van Nijnatten, Majoor der Inf. Nijmegen: J. K. van Prehn, 1e Lt. 11 R. I., A. L. van den Berge, 2e Lt. 11 R. I. Oegstgeest: J. van Waning, 1e Lt. Art. Utrecht: G. V. J. Koopman, res. 1e Luit. 1 R. O. A., F. L. E. Maurenbrecher, Kap. pl. Adj., H. J. L. Hornix, Kap. Genie, A. R. H. Pino, 2e Lt. Art.

Adres van den Voorzitter.

C. A. Prins, Lt. Generaal der Art. b.d., Wilhelminastraat 69A, Ginneken. Tel. 1644.
